St. 73 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) — Poštarica plačana — Jugoslavija — V Trstu, v četrtek 26. marca 1925. Posamezna številka 20 cent. Letnik L.

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan ob 17. uri. Uredništvo in upravna Asiškega št. 20, I. nadstropje, 2 [illegible] se pošiljajo uredništvu [illegible] pisma se ne sprejemajo, ro[illegible] se ne vračajo. — Odgovorni urednik: Prof. F. Peric. — Lastnik tiskarne [illegible] Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mesec L 7.—, [illegible] L [illegible] pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2.—. Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2.— Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20. I. nad. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Za upnike bivših treh državnih erarjev

(Glej «Edinost» od 22., 24. in 25. t. m.)

Predolgo se že vlečejo ti moji članki, dasi me nekoliko opravičujejo obsežnost in važnost tvarine, osebne razmere in omejenost prostora in končno tudi tržaška finančna intendanca s svojo novo okrožnico. Upam, da jutri zaključim. Radi preglednosti razdelim svoje daljnje izvajanje v več oddelkov.

1) Najprej moram popraviti dve svoji netočnosti. Glede juističnih oseb in trgovskih podjetij sem zapisal, da so morali imeti 3. 11. 1918. v novih pokrajinah svoj **sedež**. Sporazum od 6. 4. 1922. pa govori o **sedežu in obratu**. Nadalje sem pri 4. kategoriji terjatev (v članku od 24. t. m.) izpustil terjatve iz državnih železniških gradenj.

2) Zaključna klavzula dogovora od 6. 4. 1922. omenja, da se je sestavil v francoščini in italijanščini in da je oboje besedilo enakoveljavno. Priznavam, da je diplomatom vsake države, posebno pa zastopnikom velesile, kakršna je Italija, v dolžnost, da varujejo veljavo svojega nacionalnega jezika. Pravim samo, da so diplomatske listine in zlasti meddržavne pogodbe neivarno torišče za tako stremljenje, posebno če se ne dospe dalje, nego do enakoveljavnosti več različnih jezikov. Neskladnosti so vendar skoraj neogibne. V 6. kategorijo terjatev proti bivšim državnim erarjem spadajo na primer po francoskem besedilu čl. 3 rente družinam vojnih žrtev («des victimes de guerre»), po italijanskem besedilu pa rente družinam tistih, ki so vojno preživeli («di superstiti di guerra»). Še bolj pomembna razlika med obema besediloma, na katero sem posredno že opozoril v svojem članku od 24. t. m., se nahaja v čl. 5 in sicer, kjer se pravi, da bo italijanski urad izročeval likvidacijskim uradom reklamacije: francoski «en règle», italijanski pa «di regola». Če se ne motim, pomenita v tej zvezi francoski besedi: «(reklamacije, ki so) v redu», italijanski besedi pa: «(bo izročeval) redno», kar je seveda nekaj drugega.

3) Ugotovitveno postopanje po dogovoru od 6. 4. 1922. se deli v razne stopinje ali etape: a) priglaševanje terjatev, b) predhodno ali preliminarno postopanje pri italijanskih uradih, c) pravo ugotovitveno ali likvidacijsko postopanje, d) eventualno prizivno postopanje, in e) posebno poravnalno postopanje za neizvršene vojaške dobavne pogodbe.

a) O priglaševanju terjatev sem že pisal v svojem 2. članku. Glavno je, da se terjatve **priglasijo v določenem roku in na pristojnem mestu**. Za pravočasnost je oboje **skupaj potrebno**. Kar se tiče roka, predpisuje konvencija od 6. 4. 1922. šestmesečni rok od njene ratifikacije (zakonite potrditve) naprej. Glasom razglasa zunanjega in pravosodnega ministrstva od 6. 12. 1924. (v drž. ur. listu od 10. 12. 1924.) teče ta rok od 24. 10. 1924. (Mimogrede omenjeno je prav fletno, da se je to razglasilo šele, ko je že bila pretekla **več ko četrtina roka**). Če se šteje 6 mesecev enako 180 dni, potem je zadnji dan roka 22. aprila, če pa štejemo po tukaj veljavnem civilnem pravu, je zadnji dan 24. aprila. Tržaška prefektura je v trž. ur. listu od 4. 12. 1924. razglasila, da je zadnji dan 23. aprila, a po okrožnici finančne intendance je pač pravilno **24. aprila zadnji dan.**

Zato pa ni popolnoma pravilna glede pristojnih mest za vlaganje priglasitev ali reklamacij. V čl. 6 konvencije od 6. 4. 1922. je bilo določeno, da se bodo morale vlagati pri avstrijskih in ogrskih likvidacijskih uradih, ki jih določita ob ratifikaciji Avstrija in Ogrska, ali pri uradih, ki jih določi ob isti priliki Italija. Med tem, ko se mi iz razlogov, ki sem jih omenil v prejšnjem članku, ni treba tu dalje pečati s prvimi, se moram radi nove okrožnice finančne intendance toliko bolj pečati z drugimi. V večkrat omenjenem razglasu zunanjega in pravosodnega ministrstva od 6. 12. 1924. so ti priglasitveni uradi jasno določeni in so: poslaništvo na Dunaju, prefekture v Trentu, Trstu, Poli in Zadru, in — za terjatve iz vojnih dajatev in vojaških nastanitev — finančne intendance v istih mestih. Poudarjam še enkrat, kakor že v prejšnjem članku, da ne more iti pri tej določitvi raznih priglasitvenih uradov za strogo pristojnostno določbo, tako da bi priglasitev pri enem teh uradov namestu drugega samo zaradi tega bila neveljavna in eventualno prepozna. Kvečjemu bi to smelo veljati za notranje razmerje med našim državnim erarjem in vojnimi oškodovanci, gotovo pa ne za zunanje razmerje med Italijo, Avstrijo in Ogrsko.

S čimer se pa nikakor ni mogoče strinjati, je, da okrožnica finančne intendance **še skrajšuje sedaj niti ne več enomesečni rok** za priglasitve s tem, da zahteva, da se vložijo, seveda kolikor gre za vojne dajatve, in vojaške nastanitve, «pri pristojnem finančnem uradu, namreč pri tistem, pri katerem se je že prej priglasila vojna škoda», in to **toliko časa pred 24. aprila**, da lahko do tega dne dospejo finančni intendanci. Da bi morali naši vojni oškodovanci, poleg vseh drugih svojih skrbi in težav, še to izračunavati, koliko časa bo njihova priglasitev rabila od «pristojnega finančnega urada» do finančne intendance (na pošti, in morda prej še po razih mizah in policah) in koliko dni **pred 24. aprila** morajo zato svoje priglasitve vložiti, ne, to je že malo preveč. In če priglasitev pri «pristojnem uradu» predolgo obleži, kdo bo odgovoren za zamudo roka? In če bi naravnost finančni intendanci poslana priglasitev še dospela v pravem času, pri «pristojnem fin. uradu» vložena pa ne več, ali naj mari tudi za ta primer velja debelo tiskani ukaz okrožnice?

K priglaševanju terjatev bi spadalo tudi pereče vprašanje listin in dokazil, ki naj se priložijo. Ali z ozirom na čl. 5, ki sem ga že navedel v prejšnjem članku, se dotaknem tega vprašanja v sledečem odstavku.

b) Na priglaševanje terjatev sledi druga stopinja ugotovitvenega postopanja, katero je trž. fin. intendanca očividno čisto prezrla, namreč predhodno ali preliminarno postopanje pri italijanskih uradih (pri poslaništvu na Dunaju in navedenih prefekturah in fin. intendancah) v zmislu čl. 5 konvencije. To postopanje ima dve svrhi, da namreč **dopolni** pomanjkljive in da **izloči** očividno neutemeljene reklamacije. V prvem oziru je izrecno določeno, kar sem že navedel v prejšnjem članku in moram radi trž. fin. intendance tukaj ponoviti: «Italijanski urad **bo moral pomagati udeležencem** glede listin in dokazil, s katerimi bo njihova zahteva morala biti opremljena; on jim **bo priskrbljeval manjkajoča dokazila** in bo reklamacije, **ki bodo v redu**, izročal pristojnim avstrijskim in ogrskim likvidacijskim uradom direktno brez diplomatskega posredovanja.» Okrožnica fin. intendance pa pravi: «Oškodovanci se morajo prepričati, da so absolutno dolžni predložiti svojo zahtevo **dokumentirano tako, kakor je treba**, toliko prej, da dospe intendanci **popolnoma opremljena** in izgotovljena za rešitev (completamente istruita) v teku **24. aprila**.» Prebivalstva novih pokrajin ni treba naganjati z napačnimi informacijami, da bi storilo svojo dolžnost nasproti državi in sebi. Obračajte se do njega z blagohotnostjo in zaupanjem, z odkritosrčno in obrazloženo besedo, in prepričajte se, da s tem dosežete več kakor s superlativnimi izrazi in grožnjami. Skrčivši stvar v prave meje, kličite s tem večjo pravico in s tem večjim poudarkom vsem udeležencem: «Ne zanašajte se na pomoč priglasitvenih uradov, ki bodo itak preobloženi z delom, nego opremite svoje priglasitve z vsemi tistimi listinami in dokazili, ki izpričujejo subjektivne in objektivne pogoje vaših zahtev!» Pri tem je treba uvaževati, da bodo te listine in dokazila rabili ne toliko italijanskim priglasitvenim uradom, kolikor avstrijskim in ogrskim likvidacijskim uradom. Nadalje je treba upoštevati zelo važno določbo čl. 8 konvencije, ki dopušča v svrho pospešitve postopanja tudi komisijske oglede na licu mesta, pregledovanje knjig, ustne razprave z udeleženci, potom italijanskega urada, s sodelovanjem avstr. in ogr. delegatov. Iz tega izhaja, da se likvidacija ne omeji na strogo formalno pretehtanje listin in dokazilnih oblogov (pezze d'appoggio). Jasno je pa, da se zlasti subjektivni pogoji (prebivališče, oziroma sedež in obrat v novih pokrajinah, in pri terjatvah iz javne službe ali drugega službenega razmerja, domovinska pravica v kaki občini novih pokrajin, vse to po stanju 3. 11. 1918.) morajo izkazati s primernimi listinami.

Kar se tiče oblasti priglasitvenih uradov, da odklonijo takšne reklamacije, ki so očividno neutemeljene ali ki ne spadajo pod konvencijo bodisi radi osebe reklamanta, bodisi radi časa postanka terjatve, je treba upati, da se bo ta oblast rabila z liberalno razsodnostjo. Vsekako mora biti odklonitev reklamacije v takem primeru obrazložena. Konvencija ne govori o pravici pritožbe proti taki odklonitvi, po mojem mnenju pa bo v tem primeru gotovo dopustno se pritožiti na tisto naše oblastvo, ki je dotičnemu priglasitvenemu uradu nadrejeno.

O daljnjih gori pod c), d) in e) imenovanih stopinjah ugotovitvenega postopanja pridržujem pisati o drugi priliki, ker je treba, da najprej označim svoje stališče glede takozvanih vojnih dajatev in vojaških nastanitev.

4) Že v prvem članku sem naglasil, da obstoji glede uveljavljanja terjatev iz novih pokrajin proti bivšim trem državnim erarjem popolna harmonija interesov med italijansko državo in posameznimi upniki. Ker je neplačani upnik redno najvnetejši izterjevalec, bi se naša vlada pri tej stvari lahko omejevala na to, da skrbi za hitro in uspešno ugotovitveno postopanje v zmislu dogovora od 6. 4. 1922. in da nastopi šele potem proti Avstriji in Ogrski radi primernega plačila. Ali zlo je prav v tem, da so menda posamezni upniki glede velike in izdatne kategorije terjatev proti bivšim državnim erarjem **že plačani ali vsaj plačila gotovi** od strani našega državnega erarja na podlagi zakona za poravnavo vojnih škod. Lahko si mislimo podobne primere tudi glede drugih kategorij terjatev, tako da so namreč posamezni upniki bili plačani od našega državnega erarja ali tretjega prostovoljnega plačnika (n. pr. kakega dobrodelnega zavoda), gotovo pa je državni erar najbolj in sicer z ogromnim zneskom prizadet pri omenjeni kategoriji. Stvar je umljiva, če se pomisli, da vkljub najbolj ostroumnemu razlikovanju med vojnimi škodami na eni strani in terjatvami za vojne dajatve in vojaške nastanitve na drugi strani v praksi to razlikovanje ni vedno mogoče radi popolne analogije, radi nejasnosti dejanskega stanja ali iz drugega razloga, in da se torej v posameznem primeru terjatev lahko spravi toliko pod eden kolikor pod drugi naslov. Jasno je, da je v takih primerih, če je posamezni upnik poplačan ali plačila gotov iz naslova vojne škode, državni erar namestu njega **neposredno** interesiran na uveljavljanju iste terjatve proti bivšim državnim erarjem iz naslova plačila za vojne dajatve ali vojaške nastanitve. Vprašanje je le, kako naj se pri tem postopa, da se ohrani potrebna harmonija med interesom posameznika in skupnosti, ne da bi trpel državni erar niti bil prikrajšan vojni oškodovanec v svojih zakonitih, že pridobljenih pravicah.

Okrožnica trž. fin. intendance rešuje ta problem ne samo po mojem mnenju, nego po prepričanju večine, ki so o vprašanju javno izpregovorili, na napačen način. — (Zaključek jutri). **Dr. Josip Wilfan.**

Seja poslanske zbornice

Minister Nava o gospodarskem napredovanju Italije — Afera «Leonardo da Vinci»

RIM, 25. Na dopoldanski seji poslanske zbornice je bil na razpravi zakonski načrt o konstituiranju pokrajinskih zborov in upravnih pokrajinskih odborov. Novi zakonski načrt vsebuje reformo k zakonu od decembra 1923.

On. Acerbo je proti reformi, ker kvari fašistovski duh zakona iz l. 1923., ki jo je narod sprejel z odobravanjem. On. Vicini zagovarja reformo, ker ostane bistvo zakona iz l. 1923. nedotaknjeno. On. Restivo izjavi, da bo glasoval za reformo. Notranji minister Federzoni izjavi, da novi zakonski načrt le izpopolnjuje zakon iz l. 1923. ter da je vlada pripravljena sprejeti vse predloge komisije. Zakonski načrt je bil nato sprejet z izpremembami, ki jih je predlagala komisija.

Med razpravo o proračunu ministrstva za narodno gospodarstvo sta razvijala on. Finzi in on. Serpieri vsak svojo resolucijo. Finzijeva resolucija zahteva vzpostavitev poljedelskega ministrstva; on. Serpieri pa poziva vlado, naj čimprej uredi zakone o agrarnem kreditu. Seja je končala ob 12.30.

Popoldanski seji je v začetku predsedoval predsednik on. Paolucci. Med veliko pozornostjo vseh poslancev je pravosodni minister on. Rocco odgovoril poslancu Colucciju na vprašanje glede ovadbe g. Vincenzija proti potopilcem oklopnice «Leonardo da Vinci». On. Rocco izjavi, da je neki Enea Vincenzi, ki je bil pri procesu radi eksplozije in potopitve oklopnice «Leonardo da Vinci» oproščen vsled pomanjkanja dokazov, ovadil druge osebe kot krive potopitve in potvarjanja dokumentov. V tej ovadbi se Vincenzi spušča v podrobno raziskovanje starih dokazov, ne da bi navedel novih. Državni pravdnik je dal nalog preiskovalnemu sodniku, da prične s preiskavo. V ovadbi sta res navedeni imeni dveh visokih častnikov, ki pa uživajo zaupanje svojih predstojnikov. Njihov položaj je bil že preiskan pri prejšnjem procesu, toda nihče jim ne more ničesar očitati. Javnost naj zaupa v sodišče, ki bo v kratkem času dovršilo svoje delo. On. Colucci se zadovolji z odgovorom in poziva vlado, naj prepreči propagando proti visokima častnikoma, izmed katerih se eden nahaja v inozemstvu.

Ko se je nadaljevala razprava o gospodarski politiki vlade, je prevzel predsedstvo on. Casertano. Minister za narodno gospodarstvo on. Nava skuša na podlagi statistike dokazati, da je Italija v zadnjem letu gospodarsko zelo napredovala. Uvoz je znašal l. 1922. 15.6 milijard, l. 1923. 17.2, l. 1924. pa je dosegel 19.4 milijard; izvoz je znašal l. 1922. 8.3 milijard, l. 1923. 11, l. 1924. 14.3 milijard. Primanjkljaj, ki je znašal v l. 1922. in 1923. 6 milijard, se je l. 1924. znižal na 5 milijard. L. 1922. je bilo v akcijskih družbah investiranih 995 milijonov, l. 1923. 2088, l. 1924. pa 4088 milijonov. Vloge pri hranilnicah in poštni hranilnici so znašale l. 1922. 18.654 milijonov, l. 1923. 19.948 in l. 1924. 22.600 milijonov. Brezposelnost je pojemala tako-le: l. 1922. 354.238, l. 1923. 258.580 in l. 1924. 150.540. Vsled stavk je bilo zgubljenih l. 1922. 6,586.235, l. 1924. pa 1,159.571 delovnih dnevov.

Seja senata

Senator Ancona kritizira finančno politiko sedanje vlade.

RIM, 25. Ob 15. otvori sejo predsednik Tommaso Tittoni. Tajnik Pellerano prečita zapisnik zadnje seje. Zapisnik se odobri. Nato se prične razprava o načrtu za finančni proračun za poslovno dobo od 1. julija 1924 do 30. junija 1925. Senator Ancona kritizira v daljšem govoru je predsednik zaključil sejo. Prihodnja naglaša, da vrednost lire neprestano pada, radi česar naraščajo cene življenskim potrebščinam. Vlada je morala državnim nastavljencem zvišati plače in pred kratkim so izbruhnile delavske stavke radi splošne draginje. Iz Iz teh razlogov govornik nikakor ne more odobravati finančne politike ministra De Stefanija.

Železniška nesreča na Francoskem

PARIZ, 25. Brzovlak Bordeaux—Pariz je ponoči skočil s tira pri postaji Peichiers. Bilo je mnogo mrtvih in ranjenih.

Preokret v Radićevi stranki

Prvi nastop radićevskih poslancev.

BEOGRAD, 25 (Izv.). Kakor je bilo napovedano, so na današnji seji narodne skupščine nastopili radićevci. Vsa seja je bila posvečena problemu verifikacije, oziroma razveljavljenja radićevskih mandatov. S tem v zvezi je prišlo na dnevni red vprašanje odnošajev med HRSS in Moskvo.

Seja je bila otvorjena ob 9. uri. Prvi je dobil besedo radićevec Ladislav Polić, ki je imel obrambni govor za HRSS, zasnovan na bolj teoretičnih izvajanjih. Dr. Polić je poudarjal, da ni imela HRSS nikakih zvez z boljševiki in da se čl. 18. zakona o zaščiti države nikakor ne more uporabiti proti njej. Obznana proti HRSS znači napad na vso Hrvatsko. Za Polićem je govoril tudi radićevec Karlo Kovačević, ki je rekel, da so prišli radićevci v Beograd, da sodelujejo s srbskimi brati; nikakor pa nočejo zapustiti parlamenta. To bodo storili le v slučaju, da bodo iztirani.

Radikal Vaso Jovanović je trdil, da je imela HRSS zveze z Rusijo; radi tega je razpust te stranke popolnoma upravičen. Radićevec Urojić je opisal borbo HRSS za finančno samostojnost Hrvatske. Tako je Radićeva stranka preprečila razširjenje komunizma, medtem ko je Pribičević s svojo politiko še odpiral pot komunizmu. Po dokončanem Urojićevem govoru jep redsednik zaključil sejo. Prihodnja seja se bo vršila jutri.

Prvi govorniki HRSS niso podali nikake izjave glede stališča stranke napram ustavi. O tem bosta govorila Pavle Radić in Trumbić najkasneje v petek. Splošno pričakujejo, da se bosta izjavila za monarhizem. V tem slučaju bržkone ne bodo razveljavljeni vsi mandati HRSS.

Chamberlainove izjave

o nemških predlogih

Temelji na zadnjih ženevskih in pariških razgovorih doseženega sporazuma

LONDON, 25. Na podlagi spomenice bivšega ministra Hendersona, ki je očital sedanji vladi, da se je oddaljila od političnih smernic prejšnjega ministrstva, se je vršila včeraj v doljnji zbornici razprava o ženevskem protokolu.

Zunanji minister Chamberlain je na začetku svojega govora zavrnil Hendersonova očitanja ter izjavil, da ne misli angleška vlada vsiliti štatutu Društva narodov nekako strukturo, ki bi mogla škoditi Društvu. Nasprotno je vlada mnenja, da bi se obveze protokola ne mogle izpolnjevati, ne da bi bilo potrebno zvišanje angleških oboroženih sil. Razen tega so Združene države smatrale protokol prej za izvor novih vojn, kakor za jamstvo večje varnosti za evropski mir. Ti krogi ne bi niti sprejeli protokola brez priloženega sporazuma.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je govornik postavil nasproti protokolu nemške predloge ter orisal njih pomen. Izrazil je svoje prepričanje, da je Nemčija s temi svojimi predlogi hotela pokazati svojo odkritosrčno in pošteno voljo sodelovanja za dosego boljšega stanja stvari; in bilo je upanje, da bo Anglija mogla doprinesti k izvršitvi tega poizkusa, ki je gnalo govornika, da je začel resna pogajanja o nemških predlogih.

Nemčija ima ves interes na tem, da se ustalijo njeni miroljubni odnošaji s Francijo na podlagi posebnega dogovora. Nemčija je pripravljena vzeti resno v poštev pogodbo za razsodišče ter podpisati pakt za medsebojno garancijo z vlastmi, ki so prizadete na porenski meji.

Taki in podobni dogovori za razsodišče se bi potem lahko sklenili še z drugimi državami, ki mejijo na Nemčijo, ako bi to te države zahtevale. S priznanjem statusa quo na zapadu bi se odvrnil glavni vzrok vojne ne samo na zapadu, ampak tudi na vzhodu.

V tem trenotku je prekinil govornika Lloyd George, ki je vprašal, ako je Nemčija, ko je sprejela prostovoljno zapadne meje, podala slično izjavo tudi za meje na vzhodu.

Pravi interesi Nemčije

Chamberlain je odgovoril, da se je Nemčija — ako je dobro razumel — odrekla vsakim aspiracijam po kakih teritorijalnih spremembah na zapadu.

Na zadnjem pogovoru s francoskim ministrskim predsednikom Herriotom je govornik opozoril na težave, ki jih vprašanje ima za Francijo; izjavil pa je tudi, da ni v oblasti angleške vlade sklepati dvostranske pakte za garancijo mej, medtem ko se priznava večji pomen nemškim predlogom. Razložil je tudi Herriotu, da je Anglija bila primorana zavrniti predloge ženevskega protokola radi obveznosti različnih narav, ki jih je protokol nalagal angleškim vojnim silam. Kar pa Anglija ne more storiti v katerem si bodi delu sveta, se more pa obvezati, da bo storila v omejenem delu, v katerem je bolj neposredno prizadeta.

«Ako pa nagovarja danes Anglija Francijo, da naj sklene prostovoljno in prijateljsko pogodbo s premaganko, se ne sme iz tega sklepati, da je to politika hujskanja premaganih.»

Na koncu svojega govora je Chamberlain pripomnil, da ni mogoče storiti nobenega diplomatskega koraka z ozirom na nemške predloge, dokler se ne odstranijo dvomljivi elementi in druge ovire: kakor izpolnitev ostalih nemških obvez glede razorožitve na eni strani in izpraznitev Koelna na drugi. S tem pa noče reči, da je treba v nemške predloge vključiti zahteve za skrajšanje zasedbene dobe. Obe vprašanji sta popolnoma ločeni; akoravno vpliva eno na drugo.

V nemških predlogih se mora videti zora boljših dni; ampak brez angleške pomoči jih ne bo mogoče udejstviti; in počasni pohod proti popolnemu polomu se bi neizprosno nadaljeval, več ali manj brez zavesti evropskih narodov.

Naziranje Lloyda Georgeja

V odgovor na razne ugovore je nato zunanji minister dostavil, da sloni dogovor, v splošnem dosežen na zadnjih ženevskih in pariških razgovorih, na naziranju, da ne sme priti do sklenitve pakta med skupino vlasti proti kaki drugi skupini, temveč da se mora stremeti po paktu med vlastmi, prizadetimi na posebnih mejah, ki so izzvale v preteklosti spore.

Nato je Lloyd George rekel, da ne pristoja angleški doljnji zbornici, da bi se izrekla za razsodišče ali proti.

«Pustimo Francozom — je vzkliknil Lloyd George —, ki triumfirajo moralno nad nami, da se izjavijo, ako bi bili pripravljeni prepustiti razsodišču vprašanja, kakor je vprašanje saarske kotline in reparacij, ali pa vprašanje izpraznitve mostišča na Renu in tudi vprašanje razorožitve. Od Carigrada do Baltiškega morja vzbujajo vzhodne meje velike bojazni.»

Govornik je mnenja, da bi ti spori morali tvoriti predmet predloga na razsodišče; dvomi pa, da bi Romunija privolila v prepustitev spora radi Besarabije razsodišču, akoravno je tudi Romunija med 47 državami, ki so podpisale ženevski protokol.

«Alzacija in Lotarinška sta izzvali vojno v Evropi — pravi Lloyd George —, ampak Poljska ima pet Alzacij in Lotarinskih v svojem naročju in hoče priti še do šeste: Gdanskega. In vendar Poljska je zelo daleč od tega, da bi prepustila ta vprašanja razsodišču. Prava nevarnost za mir na vzhodu obstoja v dejstvu, da pripada izmed 27 milijonov poljskih državljanov 9 milijonov tej državi le pod silo orožja.»

Končno se je Lloyd George izrazil za nemške predloge.

Razdvojenost francoskega senata glede poslaništva pri Vatikanu

PARIZ. Včeraj se je sestala levičarska republikanska skupina ter je razpravljala o finančnih in o vprašanju poslaništva pri Vatikanu. Izrekla se je za vzdrževanje francoskega poslaništva pri Vatikanu, ker bi ukinitev odnošajev z Vatikanom škodila državnim interesom, in odklonila načrt za imenovanje alzaško-lotarinškega odpravnika poslov pri Vatikanu.

Istočasno je zborovala tudi levičarsa demokratska skupina senata ter sklenila, da bo ratificirala ukinitev poslaništva pri Vatikanu. Glede imnovanja alzaško-lotarinškega zastopnika pri sveti stolici soglaša demokratska skupina popolnoma z vlado.

Skrzynskega izjave o nemških predlogih

Francosko-poljsko prijateljstvo — Britanska vlada ne misli na nikako revizijo mej

VARŠAVA, 25. Zunanji minister Skrzynski je podal komisiji za zunanje zadeve daljša pojasnila glede poslednjih garancijskih predlogov Nemčije. Izjavil je, da želi Poljska predvsem, da Franciji priznana jamstva osigurajo tudi poljske meje. Nemški predlogi, je pripomnil Skrzynski, bi utegnili biti nevarni Franciji in Poljski, kajti varstvo obeh držav je medsebojno tesno spojeno.

Nikdar ne bo Poljska dovolila, da se pričnejo pregovori glede revizije poljskih mej. Zadržanje francoske vlade, je nadaljeval minister, je popolnoma jasno, kajti Francija se dobro zaveda reciprocne solidarnosti interesov. — Mi zaupamo francoski vladi. Tekom zadnjih ragovorov z ministrom Herriotom sem se prepričal, da je dobro razumel skupnost interesov obeh držav. Moj poslednji sestanek v Parizu je bil v prvi vrsti namenjen utrditvi prijateljskih odnošajev s Francijo. V njih morajo videti vsi Francozi najizdatnejšo garancijo za varstvo.

Skrzynski je tako-le nadaljeval: «Moj razgovor s Chamberlainom me je uveril, da britanska vlada ne misli na nikako revizijo mej in odobrava z vso simpatijo notranjo konsolidacijo in vzpostavitev financ Poljske. Britanska vlad se v polni meri zaveda, da bi diskusije o reviziji mej pomenile igro z ognjem.

Stavka grških železničarjev zaključena

ATENE, 25. Zveza grških železničarjev je naznanila, da zaključi z današnjim dnem stavko. Delavci so se že povsod vrnili na delo. Vlada je odklonila zahtevo železničarske zveze, da se odpusti iz službe vse osobje, ki je bilo tekom stavke sprejeto v železničarsko službo.

Silna nevihta na Črnem morju

Več ladij potopljenih?

BUKAREŠT, 25. V pokrajinah ob izlivu Donave in na Črnem morju je razsajal te dni silen orkan, ki je imel vse znake pravega ciklona.

V romunskih pristaniščih Galac in Braila ob Donavi je veter pretrgal vrvi parnikov in jadrnic. Isto se je zgodilo v bolgarskih lukah Varna in Burgas; v ruskih pristaniščih Odesa, Sevastopolj in Batum.

Za tri dni je bil ustavljen ves pomorski promet. Več parnikov se ni še povrnilo v pristanišča. Obstoja bojazen, da se jih je večje število potopilo. Telefonske in brzojavne zveze so pretrgane.

100 milijonov lir bo sežganih

RIM, 25. Finančni minister De Stefani je danes predpoldne prisostvoval sežiganju 100 milijonov lir, ki se nikakor ne nadomestijo v denarnem obtoku. Pri sežiganju je bilo prisotnih razen številnih vladnih zastopnikov tudi več novinarjev in fonografov.

Nepoboljšljivi!

V nedeljo smo imeli, kakor smo poročali že v torek, zopet v Trstu velik «patriotičen» praznik. Slavili so obletnico ustanovitve fašizma. Ob 10. uri predpoldne je bil shod na trgu «dell'Unità», ob enajsti uri pa je bila prava spominska proslava v gledališču «Politeama Rossetti», kamor so se podali v sprevodu.

Vse to smo že zabeležili po nalogi kronistov, ker smatramo, da je bil to zgolj domači dogodek v hiši fašistovskega tabora.

Spregovoriti pa moramo par besed o članku, ki ga je posvetilo tej proslavi glavno glasilo fašizma v naših krajih. Opisuje na dolgo in široko težave, s katerimi so se morali boriti snovatelji te organizacije, potem uspešno širjenje fašistovske ideje v Julijski Krajini in nje nadaljni zmagovalni pohod. Pripoveduje, kako veličastno je fašizem sodeloval na vseh patrijotičnih slavnostih. Slednjič prihaja člankar k beleženju dejanj, ki jih je fašizem izvršil proti sovražnikom — Italije! In to — kar člankar posebno naglaša — iz vroče ljubezni do domovine. Seveda niso bili oni nikoli napadalci, niso oni izzivali, marveč so po svoji dolžnosti izvajali le neogibno potrebne «rapresalije», ali — kakor se navadno govori — «kaznovalne ekspedicije».

Pripoveduje, kako je med nekim zborovanjem v dvorani «Dante» prišla vest o barbarskem in bestijalnem umorstvu v Splitu. Fašisti da so se komaj brzdali in držali disciplino. Vsled rečene vesti se je sestanek fašistov v dvorani «Dante» prelevil v javno zborovanje na trgu Unità. Zborovanja se je udeležilo vse meščanstvo, izvzemši le najhujše sovražnike države. Govorilo je več govornikov. Potem presledek zadržavanega srda in grozilen molk! Nato so fašistovske «skvadre» krenile kot neutolažljive maščevalke pod vodstvom odvetnika Giunta. Le še dve minuti in jugoslovenska zastava na balkonu delegacije, ki se je nahajala tedaj v ulici S. Nicolò, je bila sneta in sežgana! Še pol ure in tista slovanska trdnjava «Narodni dom», je bila v plamenu v prvih urah proti večeru... Toda fašjo je štel svojo prvo žrtev. Na tem «podjetju» je izgubil svoje življenje poročnik Casciana, južen Italijan gorečega srca, kar je imelo skoro ta pomen, da definitivna zmaga fašizma ni prišla **brez dolge neskončne teorije mladih mučenikov!** Potem je prišel dan 20. septembra 1920, ko se je v gledališču «Rossetti» razvil fašistovski prapor. In tedaj je vodja fašistov, Benito Mussolini, izustil tisti znameniti svoj govor, ki je začrtal «velike linije mogočne dantejevske zgradbe fašistovske ideje». Članek v «Popolo di Trieste» zaključuje: **Onega dne so bili tržaški fašisti, na usta voditelja, v svojem simbolu, posvečeni slavi in zmagi za rešitev Italije!»**

Zdi se nam kakor da spričo tega «zgodovinskega» spisa stojimo pred psihološko uganko. Trezno in pravilno misleč človek ne more razumeti, kako naj bi bilo veliko junaštvo v tem, da je tisočeroglava oborožena množica porušila povsem nezavarovano in nebranjeno poslopje! Ali ni navavnost žaljivo za veliko državo z mogočno vojsko, če se tu predoča, kakor da je bil zažig «Narodnega doma», središča kulturnega snovanja, potreben za rešitev države?! Ali ni poniževalno za fašistovsko organizacijo samo, če se pripoveduje, da je v takih nasilstvih in kaznivih činih zalog nje veličine, nje naloga in takorekoč opravičba nje obstanka?! Ali ni žaljivo za italijanski narod v njegovi skupnosti, za njegov sloves plemenitega, kulturnega in pravičnega naroda, če se trdi, da se je vse to godilo, **v njegovem imenu?!** In slednjič: ali ne bi morali že oziri na vodjo fašizma in sedanjega vodilnega državnika Italije odvračati od vzbujanja domnev, kakor da se on istoveti in da takorekoč posvečuje dejanja, ki so kazniva po zakonih vsake države in tudi tiste, katere ugled in dobro ime mora čuvati pred vsemi ravno on?! Mi ne vemo, ali vodilni činitelji fašistovske organizacije čitajo sodbe vnanjega sveta o takih dogodkih. Če jih čitajo, bi jim morala priti zavest, da se s takim označevanjem pomembnosti dogodkov, ki jih fašistovsko glasilo proslavlja kot rešilno akcijo za Italijo, dela slaba usluga državi in njenemu odgovornemu voditelju. Slednjič nam govori naše uverjenje, da so si prosvetljeni krogi v Italiji drugače predstavljali nalogo fašistovske organizacije, posebno pa metode in sredstva, s katerimi naj služi resnični slavi in koristi domovine. Zato nam je, ko čitamo gori omenjena izvajanja v glavnem fašistovskem glasilu, kakor da stojimo pred psihološko uganko, tako nedoumna nam je taka politična ideologija! Na vse zadnje bi še razumeli — čeprav bi bilo tudi absolutno neveljavno — če bi govorili: obžalujemo, kar smo storili; toda storili smo, ker se nam je zdelo neogibno potrebno! Storili smo nelepo delo, toda z najboljšim namenom! Tudi tako opravičevanje bi bilo sicer — ponavljamo — neveljavno, ker je treba tudi v tem slučaju brezpogojno odklanjati tisto poslovico, ki pravi, da namen posvečuje sredstva.

Posebno pa bi morali v interesu svoje države, če že ne morejo obžalovati, vsaj previdno molčati, da se je na nečuven način žalila zastava tuje države in s tem ta poslednja sama! Kako osnovana je ta naša trditev, kako nepremišljen — da ne rabimo hujšega izraza — je bil čin zažiga zastave tuje države, to bi moral razumeti tudi člankar v fašistovskem glasilu spričo dejstva, da ne le odgovorni državni činitelji Italije, marveč vsi, ki jim je korist države, spoznavajo nujno potrebo prijateljstva in medsebojnega spoštovanja prav tiste države, katere zastava je bila tedaj tako neodpustno žaljena! Zdi se pa, da menijo izvestni krogi, da so patriotični, če so — nepoboljšljivi!

DNEVNE VESTI

Iz življenja našega ljudstva

«Società Triestina per Dazio di Consumo» v Trstu je te dni odpustila svojega dosedanjega voditelja užitninskega urada v Pomjanu, na Koprščini. Ker se odpuščenec ne zaveda nobene krivde, marveč je vsekdar vestno in neoporečno vršil svojo službo, se je obrnil pismeno do vodstva gori rečene družbe (ki ima užitnino v zakupu) s prošnjo, naj se mu priobči vzrok odpusta. Na ta dopis ni prejel nikakega odgovora!

Nato je šel osebno k direkciji v Trst. Ravnatelj mu je priznal, da je **bil dober in pošten v službi,** vendar pa ni hotel povedati vzroka, zakaj je odpuščen! Po svojem povratku v Pomjan pa je izvedel, da ga je nekdo denuncíral, češ, da tira v Pomjanu slovensko propagando, da je prepeval slovenske pesmi, da čita slovenske časopise «Edinost» in «Novice». Taka «propaganda» je bila odločilna za odpust.

Stara žalostna pesem. Če si tako nepreviden, da jemlješ slovenski list v roko, ali če si bil kdaj celo tako nepremišljen, da si zapel nedolžno slovensko pesem, si delal slovansko propagando, si rovar in iredentist, kar zadostuje kakemu ogabnemu denuncijantu, da se maščuje nad teboj iz bogve kakih umazanih namenov!

To je žalostna in tudi sramotna vsakdanja zgodovina našega ljudstva, kjerkoli živi širom Julijske Krajine. Tem žalostnejša, ker oblastva in drugi odločilni krogi tako radi nastavljajo ušesa takim — ovaduhom brez vesti! Odreči se moraš vsake osebne svobode, če nočeš, da te zadenejo najhujše posledice in tudi izguba eksistence. Vedno prežijo na «propagatorje» in vohajo nevarne propagande, nikdar pa ne vedo nič povedati o kakih učinkih kake take propagande med ljudstvom. Najzgovornejši dokaz je to, da ni nikake propagande, marveč si jo le pokvarjeni elementi izmišljajo, ker jo potrebujejo za svoje namene! Kaj je vendar zagrešilo naše ljudstvo, da se izvaja proti njemu tak sistem na podlagi ovaduštva?!

Češki primeri

Zopet se moramo povrniti k staremu poglavju: k znanim poizkusom naših narodnih nasprotnikov, da bi s sklicevanjem na postopanje z narodnimi manjšinami v drugih državah opravičili manjšinsko politiko v lastni državi. Tudi na čehoslovaško državo se radi sklicujejo, kadarkoli se tamošnja nemška manjšina oglaša s svojimi pritožbami o zatiranju Nemcev, zlasti na polju šolstva in v jezikovnem pogledu. Mi smo že opetovano — na podlagi statistik o nemškem šolstvu na Čehoslovaškem — ugotovili, da ima nemška manjšina polno mero šolstva — ljudskega, srednjega, strokovnega in visokega — v sorazmerju z njenim številom. Toliko, da vedno prosimo našo državno upravo, naj nas tako «preganja», kakor dela to čehoslovaška vlada napram nemški manjšini. Danes pa moremo pokazati, kako preganjani so Nemci na Češkem v šolskem in jezikovnem pogledu celo tudi — v zaporih.

Bivši, radi veleizdajniških rovarenj obsojeni in nedavno pomiloščeni nemški poslanec Bae, ran napada češko justično upravo radi sistema v kaznilnicah. Med drugim tudi radi šolstva v zaporih.

Na te zatožbe je odgovorila justična uprava, ki še posebej zavrača trditev Baeranovo o velikem številu analfabetov na Čehoslovaškem. Naglaša, da te trditve niti ni treba zavračati, ker je ves svet dobro informiran v tem pogledu.

Vsaka kaznilnica ima — nadaljuje justična uprava — svoj učni načrt, ki se od leta do leta obnavlja in odobruje. **Nemci se poučujejo v nemškem jeziku.** Knjižnice se neprestano spopolnjujejo. Kot primer navaja justična uprava knjižnico v plzenski kaznilnici, ki šteje 3246 zvezkov, **od katerih je tretjina nemška, kakor odgovarja narodnostnemu razmerju kaznjencev!**

Tudi v kaznilnicah Julijske Krajine se vrši menda pouk kaznjencev in obstoje knjižnice. Radi bi pa vedeli — ker so, žalibog, med kaznjenci tudi Hrvatje in Slovenci — ali se ti poučujejo v njih materinem jeziku, ali je v knjižnicah tudi primerno število hrvatskih in slovenskih knjig: ali naša justična uprava tudi v tem pogledu posnema češke primere — zatiranja narodnih manjšin?!

Naša kultura in naša zgodovina

Branitelji sedanje manjšinske politike v naši državi enostavno ne morejo razumeti «drznosti» drugorodcev, ki da je v tem, da se oglašajo s svojimi posebnimi zahtevami. Zlasti pa narodnega, jezikovnega in kulturnega značaja. Proti takim zahtevam naše narodne manjšine navajajo okolnosti: a) da je naše število neznatno v veliki, štiridesetmilijonski narodno enotni državi; b) da smo mi kulturno zaostal element in da bo le v našo srečo, če bomo deležni bogate in stare latinske kulture; c) se ponašajo s svojo slavno prošlostjo in zgodovino, dočim da smo mi brez svoje zgodovine.

Ad a) je naš odgovor: ako bi bil za odmerjanje pravic in svobode odločilen kriterij golo število, bi bilo to golo zanikanje modernega in demokratičnega načela enakopravnosti, narodnega načela, ki bi ga morali spoštovati ravno v Italiji, ker je na podlagi tega načela postala mogočna in ujedinjena. Zanikanje narodnega načela pomeni skrunitev italijanskega risorgimenta,

Ad b). Tudi naše ljudstvo ima svojo kulturo. Ni sicer to bogato našopirjena dama, ampak — če smemo rabiti to primero — skromna slovanska žena. Ponašati pa se moramo s to svojo kulturo tem bolj, ker se je razvila iz širine in globine naroda samega in je razprostrla svoje korene v vse plasti široke mase, tako da se smemo samozavestno sklicevati na dejstvo, da naša masa koraka v svojem kulturnem rzvoju sorazmerno s svojim razumništvom. Zato moremo govoriti pri nas o organičnem in zdravem kulturnem razvoju.

Ad c). Tudi mi imamo svojo zgodovino. Zgodovino svojega ustvarjanja na vseh poljih snovanja človeškega uma. Ta naša zgodovina je sicer mlajša, skromnejša, nego latinska. Naša zgodovina ne beleži sicer svojega rimskega Avgustina, svojega Nonna itd. zabeležen pa je v nji n. pr. sorazmeren delež jugoslovenskega plemena na velikih zgodovinskih dogodkih zadnjega časa za uveljavljenje načela enakopravnosti in enakoveljavnosti velikih in malih, za odpravo srednjeveškega državnega in novodobnega imperijalizma, na dogodkih, ki so ustvarili tudi današnjo Italijo! V tej novodobni zgodovini si je zagotovilo naše jugoslovensko pleme častno mesto. Kakor se mi klanjamo v spoštovanju pred staro in slavno zgodovino latinskega sveta, tako je — že iz tu gori označenega razloga — našim sodržavljanom drugega plemena v neogibno dolžnost, da spoštujejo našo zgodovino, naš delež na veliki preureditvi medsebojnega življenja med narodi in državami, ki je položila temelje za sedanjo akcijo v zagotovitev miru, te dobrine, po kateri hrepeni človeštvo. In ko govorimo o miru med narodi, ne smemo misliti samo med narodi, ki živijo ločeno v svojih narodnih državah, marveč tudi med narodi, ki živijo združeni v isti državi! Medsebojno spoštovanje in vzajemno uživanje svobode v takih državah je celo eden glavnih pogojev za prijateljstvo med narodi, ki imajo svoje samostojne narodne države, a imajo svoje soplemenjake v drugi državi! Tisto slepo, zakrknjeno in bahato sklicevanje na staro zgodovino je nekak upor proti stremljenjem in ciljem nove zgodovine, proti naravi v razvoju človeštva, proti idejam in smernicam, ki jih prinaša vsako razdobje. S tem se postavlja zgodovina proti zgodovini! To je največji nezmisel, ker pomeni preziranje oddaljevanja zgodovine. Kajti življenje narodov — kakor je lepo rekel dr. Wilfan ob Gregorčičevem grobu — se ne usmerja po kratki človeški dobi, marveč se dviga in spušča v dolgih valovih, v celih vrstah človeških rodov! Kakor vsak organizem se razvija tudi zgodovina; vsako razdobje spopolnjuje in popravlja prejšnje. V luči te resnice ima tudi naše jugoslovensko pleme svojo — častno zgodovino!

Razlika med „narodnjakarji" in malolistarja

V nedeljski številki smo primerno in po zasluga označili «gospodarsko politiko» in politično kakovost malolistarjev. Da pa bo imela naša javnost podobo teh pretveznih oderevalcev ljudstva še nazornejše pred očmi, je umestno, da še enkrat še debelejše podčrtamo par dejstev, da bo videlo ljudstvo razliko med temi petelini in toliko obrekovanim tržaškim narodnjaštvom, kadar gre za obrambo koristi ljudstva.

Že iz našega nedeljskega odgovora so mogli čitatelji posneti, da so se tržaški «narodnjakarji», ko je Kmetijsko-vrtnarski zadrugi grozil polom, odzvali klicu na pomoč vkljub temu, da so malolistarji hoteli izrabljati rečeno zadrugo za boj proti njim — narodnjakarjem! Dejstvo je namreč, da je neki malolistar, ki je bil v precej ozkih stikih z zadrugo, v razgovoru z nekim našim somišljenikom odkrito priznal: **uničiti hočemo vašo Kmetijsko družbo in vašo Zadružno zvezo!** Da-si so torej dobro vedeli, da je imela rečena zadruga služiti kot bojno sredstvo proti njim, so vendar «narodnjakarji» sodelovali na poizkusih zja rešitev zadruge. Kajti njihovo stališče jim veli, da treba pozabiti na vsako strankarsko, politično, ali osebno nasprotstvo, če so velike koristi ljudstva v nevarnosti! Nasprotno pa so malolistarji postopali še potem, ko so sami iskali pomoči: še potem so hujskali zadružnike, naj se ne pokorijo odredbam likvidacijskega odbora, ki je imel odvrniti od zadružnikov še večjo nesrečo! «Mali list» je hujskal zadružnike, naj ne plačajo določene svote in s tem izzival skrajno: konkurz. Menda ni treba še le praviti, kaj bi to pomenilo za zadružnike in še posebej za nedolžne, a vendar odgovorne odbornike-kmete! Tu imate razliko: kako «narodnjakarji» pozabljajo na strankarska nasprotstva, ko gre za gospodarsko blaginjo ljudstva, kako pa malolistarji ne morejo brzdati svoje strasti in sovraštva niti v trenutkih, ko gre za obrambo velikih gospodarskih koristi ljudstva, ko gre za to, da se s skupnim prizadevanjem odvrne grozeča gospodarska nesreča!

Isti ogabni prizor doživljamo sedaj, ko naši vojni oškodovanci tako nujno potrebujejo pomoči in nasveta, ob priliki torej, ko ni v nikaki zvezi z vsakdanjim političnim in strankarskim vrvenjem.

Naša politična organizicija je določila po deželi dobro poučene ljudi, ki naj gredo ljudstvu na roko pri sestavi tozadevnih prijav in prošenj. Daleč proč je tu misel na kako politično ali strankarsko spekulacijo. Odločilna je le misel, da gre za korist naših ljudi, pa naj so narodnjakarji ali malolistarji, in da to, kar imajo, tvori naše skupno narodno imetje, ki ga moramo čuvati vsi, ker sicer ne bi bili prijatelji ljudstva! Malolistarji pa hujskajo ljudstvo, naj se izogibljejo odposlancev naše politične organizacije, ker sicer da se bodo kesali, že bo «prekasno»! Zopet nudijo malolistarji ogaben prizor, ker niti ob takem vprašanju izključno gospodarske narave ne morejo brzdati svoje strasti in svojega sovraštva. Jasno more torej naše ljudstvo videti razliko med bahavimi in krčavimi malolistarji na eni in toliko obrekovanimi «narodnjakarji» na drugi strani. In mi zaupamo zdravemu razumu našega ljudstva.

— **Znižanje kruhnih cen.** Tržaško pekovsko udruženje je sklenilo znižati cene belemu kruhu za 10 stotink pri kilogramu, in sicer pričenši z dnem 26. t. m. Od danes dalje se bodo torej štruce od enega kilograma prodajale po L 2.50, namesto po L 2.60; štruce po pol kg pa po L 2.70, namesto po L 2.80. Cene črnega in finega kruha ostanejo neizpremenjene.

— **Gostovanje Goričanov.** V nedeljo, 29. t. m. bo gostovalo pod okriljem «Čitalnice» pri Sv. Jakobu Dram. društvo iz Gorice, ki uprizori velezabavnega Molièrovega «Namišljenega bolnika». — «Namišljeni bolnik» spada med najboljše Molièrove stvari in je že preko 200 let stalno na repertoarjih vseh velikih gledališč. Goričani dajo «Namišljenega bolnika» v lepi zasedbi in se bodo potrudili, da nam podajo to delo čim najbolje. Z «Namišljenim bolnikom» je doživelo Dramat. društvo v Gorici krasen uspeh. — Kdor hoče biti deležen krasnega užitka in hoče spoznati to močno dramatično društvo, ne bo manjkal v nedeljo. Predstava začne točno ob 8. zvečer. Ker se je bati navala pri blagajni, bodo vstopnice v predprodaji v soboto od 7—9 zvečer, v nedeljo pa od 10—12 ure v dvorani D.K.D. pri Sv. Jakobu.

— **Izseljevanje v Švico.** Tukajšnja kr. kvestura nam je poslala okrožnico glavnega komisarijata za izseljevanje, iz katere posnemljemo sledeči dve odredbi za izseljevnje v Švico:

1.) Na meji se ne bo dovoljevalo nadaljevanje poti v Švico vsem onim izseljencem, ki ne bodo preskrbljeni razen s potnim listom tudi še z delovno pogodbo v smislu predpisov glavnega komisarijata za izseljevanje.

2.) Toliko od strani italijanskih konzularnih oblastev v Švici kolikor od strani političnih oblastev v kraljevini naj se izseljenci poučijo z najprimernejšimi sredstvi o potrebi, da si vsak izseljenec preskrbi predpisano delovno pogodbo in predpisanim dopolnilnim zavarovanjem.

— **Branislav Nušić oropan.** Kakor javljajo iz Sarajeva, so predvčerajšnjim doslej neznani zlikovci vdrli v stanovanje Branislava Nušića, upravnika tamkajšnjega gledališča. Odnesli so 15.000 dinarjev gotovine in zlato dozo, ki mu jo je podaril kralj Aleksander.

— **Samomor bančnega ravnatelja.** Ravnatelj beograjske Okružne banke, Petar Milenković, se je v pondeljek opoldne v svoji pisarni obesil. Prvi je opazil nesrečo njegov osebni sluga, ki je prišel pospravljat pisarno. Bančni krogi poznajo Milenkovića kot poštenega človeka ter zatrjujejo, da je izvršil samomor, ker je vsled špekulacij izgubil svoje premoženje. Pokojnik zapušča vdovo in dve hčerki, dijakinji na univerzi.

Društvene vesti

— **Tržaška kmetijska družba** vabi odbornike na zelo važno in nujno sejo, ki bo v petek 27. t. m. ob 4. uri pop. v pisarni podpredsednikovi.

— **Slov. akad. fer. društvo «Balkan».** Danes ob 20.30 sestanek v navadnih prostorih. — Predsednik

— **Pogrebno in podporno društvo pri Sv. M. Magdaleni** vabi na redni letni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, 29. t. m. ob 9. predp. v dvorani konsumnega društva pri Sv. M. M. spodnji (Kolonkovec). Dnevni red: Pozdrav predsednika, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, volitev odbora, razni nasveti. — Na obilno udeležbo vljudno vabi — Odbor.

— **Nušičeva proslava.** Dram. odsek M.D.P - Trst proslavi jubilej občeznanega pisatelja Bran. Nušiča s komedijo v treh dejanjih: «Narodni poslanec». — Opozarjamo že sedaj našo javnost na to pomembno proslavo.

— **Šentjakobska Čitalnica v Trstu** se tem potom najtopleje zahvaljuje Dramat. društvu v Gorici za res bratski sprejem ob priliki gostovanja dne 22. t. m. Ravno tako se zahvaljuje goriškemu občinstvu, ki je napolnilo dvorano Trgovskega doma do zadnjega prostora in tako pripomoglo, da je društvo odneslo najlepši vtis iz Gorice. — Odbor.

— **Pevski zbor Glasbene Matice.** Drevi ob 7. uri pevska vaja za moške glasove.

SPORT

Kriza v naši sportni organizaciji

Sport kot sredstvo — sport kot cilj.

Najbolj pereče vprašanje o našem nogometu je: Ali smejo naše čete imeti drugorodne igralce? Razpasla se je namreč navada v naših klubih oziroma društvih, da jemljejo v nogometne čete izurjene drugorodne igralce. Da se dobi mnogo takih igralcev, ki iz raznih razlogov prihajajo jako radi v naše nogometne čete, dokazuje dejstvo, da so izključno vse močnejše čete igrale vsaj eno tekmo z njih pomočjo. V tem tiči tudi vzrok, da se na naših igriščih pri nogometnih tekmah sliši večinoma italijanska govorica.

Razni gg. predsedniki in tajniki takih klubov ali društev se opravičujejo, da imajo ti igralci slovenske stariše ali pa slovensko ime, ter upajo, da jih bodo spet naučili slovenske govorice. Ker pa poznajo naši slovenski igralci več ali manj vsi italijanski jezik, je umevno, da se potem na igrišču praktično poslužujejo italijanskega jezika, katerega poznajo vsi, kot pa slovenskega, katerega pozna le en del igralcev. Iz tega se bo razvila nekaka tradicija, da se bodo potem nogometaši, četudi sami Slovenci, posluževali le italijanskih izrazov. Gotovi tržaški slovenski sportni krogi so mnenja, da se društvom, katera imajo sport kot končni cilj, v tej stvari ne more nič očitati. Le društva, katera imajo sport kot sredstvo za združevanje naše mladine, se ne smejo posluževati drugorodnih nogometašev za dosego zmage. Prva naj torej opustijo ime slovenska sportna društva ter naj ne okužujejo nadalje slovenskega sporta. Geslo vsakega nogometaša naj bo: Prej Slovenec, potem nogometaš! Isto velja za vsakega sportnika.

Ako imamo s sportom peljati našo mladino sami proti asimilaciji, tedaj je bolje, da se mu takoj odrečemo, če ni že prepozno.

Pozivam Sportno Udruženje, naj to vprašanje podrobno prouči ter ukrene vse potrebno da se to neznosno stanje nogometa za vselej odpravi. G.

* * *

Prejeli smo sledeči dve izjavi:

— **Zveza mladinskih društev - Trst.** Z ozirom na žalitev, ki jo je pretrpelo MDP - Občine pri svoji tekmi z Š. K. Val - Barkovlje na trsteniškem igrišču, ne sme nobeno mladinsko društvo od danes naprej glasom sklepa Zveze M.D.P. z dne 24. t. m. ob enoglasni pritrditvi vseh 26 navzočnih odbornikov in zastopnikov tekmovati z imenovanim društvom do popolnega zadoščenja. — Odbor Z.M.D.

* * *

Z ozirom na objavo Tehnične komisije S. D. «Adria» v torkovi «Edinosti», iz katere izhaja, da je tekma «Val»-Prosveta (Občine) razveljavljena, smatra odbor «Vala» za umestno, da odtegne svojo četo od nadaljnega tekmovanja za kupo.

Ta korak utemeljuje odbor s sledečimi navedbami: 1) S. K. Val se je priglasil k tekmovanju uverjen, da se bodo vršile tekme pod pokroviteljstvom «Sportnega Udruženja», ki bi prevzelo moralno odgovornost in jamstvo za reden potek.

2) Tehnična komisija bi morala biti izvoljena od zastopnikov posameznih klubov, kar bi bilo samo ob sebi razumljivo z ozirom na dejstvo, da tekmujeta za kupo tudi četi «Adrie».

3) Tehnična komisija, ki obstoji izključno iz članov S. D. Adria, se ni izkazala na višini naloge, ki si jo je nadela z odobrenjem S. U.

4) Po ponovni izjavi sodnika g. Kralja po končani tekmi ni bilo v tehničnem oziru nobenega vzroka za razveljavo tekme, kar je sodnik tudi dokazal s tem, da je čakal predpisane tri minute ter šele na to zaključil tekmo. Vsled tega nima T. K. kot taka nobene ingerence v tem pogledu.

Na podlagi navedenega smatra odbor «Vala» tekme za kupo kot interno prireditev S. D. «Adria», radi katere ne sme trpeti sportno delovanje izventržaških društev in v S. U. včlanjenih klubov.

Podpisani odbor poziva vsled tega Sportno Udruženje, da podvzame vse potrebne korake za organizacijo prvenstvenih tekem za Julijsko Krajino, potom katerih šele bo mogoče dati pravi podžig za temeljito in smiselno delovanje naših sportnih klubov zvezano z jamstvom za reden potek in nepristransko presojevanje.

Ker odpade z ozirom na gornjo izjavo Tehnični komisiji «Adrie» pravica do razpolaganja z igriščem «Vala, in da ne bi radi odtegnitve naše čete trpelo delovanje drugih klubov, je odbor «Vala» vedno pripravljen stopiti v dogovor s tekmujočimi društvi glede oddaje igrišča. Istotako sprejema prijateljske tekme z vsemi četami, s katerimi bi moral igrati za kupo kakor tudi z mladinskimi društvi.

Da se ne bi gornja naša izjava napačno tolmačila, izjavljamo, da se stavimo četi zmagovalki za kupo rade volje na razpolago ter jo že danes radostno pozivljamo na junaški mejdan na Trsteniku.

Odbor Š. K. «Val» v Barkovljah

* * *

KRITIKE NEDELJSKIH TEKEM

M. D. Zarja — M. D. Obzor 4 : 1 (1 : 1)

V nedeljo smo zopet imeli priliko videti na igrišču S. D. Adria naše Rojančane v boju z Magdalenčani. Če odvzamemo nešteto avtov in malo počasno igro, je bil končni vtis lep. Zarjaši, ki so prišli na igrišče z rezervo ter so igrali samo v desetih, so se kljub temu izvrstno držali in to posebno v prvem polčasu, ki je končal 1 : 1. Z drugim polčasom bi pa lahko doživeli manjši poraz. Ne smemo pa pozabiti čete Obzora, ki je vsekakor vredna svoje slave. Videli smo njene hitre napadalce ter njih mojstrske strele v vrata in lepo obrambo. O njih vratarju je pa nemogoče izreči kakšno sodbo, ker je imel res malo dela. Vratar Zarjašev pa se da prehitro obvladati po malodušnosti. Lahko bi ubranil več kot en strel, ki je postal goal. No, ker je pa dokazal že mnogokrat, da je dober, mislimo, da je imel v nedeljo slab dan.

Izid tekme 4 : 1 v prid M. D. Obzor.

Sodil je član Ponziane. Malo površen, toda dober že zato, ker ni bil pristranski.

Občinstvo povsem sportno, razen gotovih fantalinov, ki so si kvarili pluča. — J. B.

M.D.P. - Občine —M.D.P. - Trst 1 : 0 (0 : 0)

Na obširnem in prostornem igrišču M.D.P. - Občine sta se srečali, po starosti čet sodeč, dve neenaki četi. Openska četa, izurjena in hitra, obstoječa iz močnih in starejših igralcev, se je postavila nasproti posestrimi tržaški, ki je postavila na igrišče četo, obstoječo povečini iz mlajših igralcev M. D. P. - Trst. — M.D.P. - Občine je vzela v prvem tempu svojo nalogo vsekakor prelahko, ker so igralci mislili, da bodo imeli lahko delo z malimi tržaškimi igralci, ali poslednji so postavili na igrišče dobro tehnično četo, ki je skoraj v celem prvem tempu ogrožala vrata Opencev. Izvrstni openski obrambi se je zahvaliti, da niso mogli tržaški Prosvetaši zabiti Opencem nobenega gola.

V drugem polčasu pa je pričela openska četa močno pritiskati na vrata M.D.P. - Trst. A mali igralci so pokazali ob tej priliki, da znajo izvrstno braniti svoja vrata. Nesrečen udarec branilca tržaške Prosvete je rešil močan openski napad v «korner», kateri je prinesel openski četi edini goal. Ali tudi v drugem polčasu so imeli Openci opravka s hitro napadalno vrsto Tržačanov. Premladi so še, da bi mogli z uspehom zabiti goal z večje daljave v vrata.

V drugem polčasu so imeli M.D.P. - Trst in M.D.P. - Občine vsaka po en kazenski udarec, katerega sta pa oba vratarja mojstrsko ubranila.

Kar pa moramo vsekakor pri tej priliki omeniti, bi bilo dejstvo, da se je igra vršila povsem korektno in viteško. Publika naravnost vzorna. Z gotovostjo lahko trdimo, da bi se nikoli ne pripetil noben incident na naših igriščih, če bi si stale nasproti čete obstoječe izključno le iz naših igralcev, kot so to ravno čete M.D.P. - Trst in M.D.P. - Občine.

Sodnik povsem na svojem mestu.

Po tekmi sta se zbrala oba M.D.P. v openski dvorani, kjer so prebili igralci in člani obeh društev ob petju naših pesmi res lep bratski večer.

* * *

Tekma za kupo zlatarja g. Al. Povha.

V nedeljo se bo vršila nogometna tekma za kupo zlatarja in urarja g. Al. Povha na igrišču S. D. Adria v ul. Calvola med M. D. Obzor in S. K. Jadran - Herpelje-Kozina, ki prične ob 13.30. Po končani tej tekmi se prične tekma med četo M. D. Sparta in I. četo Adria. — Tekma med M. D. Obzor in S. K. Jadran se je vršila v Herpeljah dne 15. t. m. z rezultatom 4 : 0 v prid Obzoru. Radi že znanih nepravilnosti se je tekma razveljavila, vsled tega se bo ponovna tekma vršila na nevtralnem igrišču Adrije.

* * *

— **Sportno udruženje.** Danes odborova seja ob 20. uri v navadnih prostorih. Prosijo se gg. odborniki, da se seje gotovo udeležijo.

— **Sportni klub «Sparta»** naznanja, da se začne redno vežbanje ženske hazene v nedeljo, 29. t. m. ob 10. na lastnem igrišču «Velodromo» na Tržaški cesti.

Opozarjajo se vse članice, da se točno udeleže vežbe, kar je nujno potrebno radi tekem v aprilu. — Istotam se sprejemajo nove članice, katere naj se zglasijo pri vaditelju. — Odbor.

— **M. D. «Obzor».** Člani sportnega odseka so naprošeni, da se udeleže današnjega sestanka, ki se vrši v društvenih prostorih ob 8.30 zvečer točno in v kar največjem številu. — Vodja.

— **Sportni klub «Olymp» - Volosko-Opatija** poziva članice i članove na redovitu glavnu skupštinu, koja će se održati dne 28. o. mj. u 9. sati na večer. Dnevni red: Pozdrav predsjednika, izvještaj tajnika, izvještaj blagajnika, izvještaj revizionog odbora i apsolutorij starom odboru, izbor novog odbora, eventualija. — Odbor.

* * *

Smučarstvo v naših gorah.

Gotovo ni sedaj v prvih dnevih pomladi pravi moment navduševanja za smučarski sport ter razgrinjanja načrtov za njegovo organizacijo pri nas.

Posebno bi se zdelo to čudno marsikateremu nešportniku prav po letošnji tako mili zimi, ko so prišli smučarji do svojega računa komaj na koncu zime v ped visokem, mokrem, marčevem snegu.

Ker pa poznamo navdušenje za smučarstvo, ki se je razširilo po vojni prav med našim priprostim ljudstvom v visokoležečih vaseh naših gor ter ker smo zadnje čase videli, kako pridobivajo tuje športne in nešportne organizacije našo mladino in jo priklepajo nase s tem, da odstopajo svoja smučarska polja na razpolago našim ljudem ter da jih vežbajo v tem športu, povdarjamo važnost organizacije od naše strani, saj imamo vendar v tem za naše kraje razmeroma novem športu dovolj izvežbanih moči, ki le čakajo, da bi jih kaka spretna roka uporabila pri delu za snovanje

smučarskih klubov, za vežbanje mlajših članov, za sodelovanje pri daljših izletih, za zdravo korenito urjenje v svrho tekmovanja z drugimi športnimi klubi.

Silno mnogi izmed nas so postali izvrstni, trenirani smučarji v raznih smučarskih oddelkih bivše avstrijske vojske za časa svetovne vojne. Mlajši, ki vsled svoje mladosti niso še bili takrat pri vojakih, so videli in se učili smučarenja ob enem z vojaškimi oddelki v vojnem zaledju po tolminskih, cerkljanskih, idrijskih in trnovskih dolinah in planotah. Zopet drugi so se urili in se urijo v smučarenju pri alpinskih oddelkih italijanske armade, ki je na jako hvaležen način vpeljala smučarske oddelke pri vseh večjih alpinskih grupacijah. Najmlajše, šolo obiskujočo mladino ter že šoli odrastlo mladino urijo v nekaterih krajih čatsniški kr. ital. armade v neke vrste predvojaškem tečaju (corso premilitare).

Ker je smučarski šport nekake vrste novorojenček med svojimi že ustaljenimi kolegi, drugimi športi, tudi industrija smučarskih potrebščin še ni tako razvita. Tako te stanejo v trgovini navadne smuči od 120 do 150 lir. Razna vojaška poveljstva so dala na razpolago ljubiteljem tega zimskega športa par sto parov smuči ki sicer niso bile najboljše, ker že deloma obrabljene, za najhujšo silo so pa že bile. Nekatere hribovske vasi jih izdelujejo same doma v dolgih zimskih večerih.

Posebno v lanski, hudi, obilo zasneženi, za smučarenje naravnost idealni zimi, je vzplapolalo silno zanimanje za smučarenje med mladino po Št. Viški gori, Šebreljah, Ponikvah, idrijskem okraju, deloma po Cerkljanskem, nekoliko v okolici Tolmina, precej v livški občini, tu pa tam v gorenji soški dolini. Docela se je ukoreninilo smučarenje in postalo pravo prometno sredstvo v običajnem globokem snegu Lokovca, Lokev in Vojskega. Opazili smo, da celo prehaja v teh krajih smučarenje prvotnega stanja čistega športa in zabave do položaja prometnega sredstva kot v severnih deželah. Pa tudi ako ostanemo na stališču smučarenja kot čistega športa, zabave in krepitelja telesnega zdravja, ugotovljamo edino pri smučarskem športu največjo možnost uveljavljenja in razširjenja pri našem gorskem ljudstvu. Ne z nogometom, ne s kolesarenjem ter ne z lahko atletiko ne bo žel nihče v doglednem času tam gori po deželi uspehov. Še celo navadna telovadba kot so jo gojile sokolske in orlovske organizacije, se je uveljavila le v trgih in večjih krajih. Prisilno skrčenje navadnih vsakodnevnih opravil vsled globoko zapadlega snega po gorskih vaseh daje na razpolago čas, na drugi strani pa potreba po občevanju s sosednimi kraji, ki je mogoča oziroma silno olajšana s smučarenjem, nujno sili in vabi, da se naše ljudstvo oprime smučarenja.

Oni del naše mestne mladine, ki se bavi s smučarenjem kot športom in zabavo ter se včlanjuje v tuje organizacije, naj bi poiskal stika z našo podeželsko smučajočo se mladino ter naj bi kot bolj izurjen in izkušen v organizatoričnem delu izvedel organizacijo smučarstva, si izbral svoje posebno smučarsko polje, določeval in razpisoval tekme, poskrbel z razširjenjem preizvrstne Badiurove knjige o smučarenju za izpopolnjenje v tem športu ter za pravilno slovensko imenovanje posameznih izrazov, tičočih se smučarenja. Skušale naj bi se tudi po vzgledu italijanskega turistovskega kluba doseči olajšave glede popustitve tarif za vizum na potne liste pri jugoslovanskem konzulatu ter tako omogočiti hiter in cenen dostop do edinega, v teh krajih tehnično urejenega smučarskega polja v Bohinjski Bistrici.

Priobčujemo rezultate dveh smučarskih tekem, kjer so se udeleževali tudi Slovenci:

Podatki o tekmah.

Smučarska tekma «Club Alpino» se je vršila dne 15. t. m. iz Lazne preko vzhodnih vrhov trnovskega gozda na Loxve in iz Lokvi zopet na Lazna. Daljave je bilo približno 15 km. Nagrad za omenjeno tekmo je bilo razpisanih 12. Tekme se je udeležilo 40 mož, med njimi tudi sedem domačinov iz Lokvi, ki so odnesli 5 nagrad. Dobili so vsak po en par smuči.

Iz Kobarida. V nedeljo popoldne 15. t. m. so se vršile smučarske tekme med mladeniči od 8 do 20 leta iz Livka, vpisanimi v predvojaškem tečaju Tekmovalcev je bilo 22. Razdeljeni so bili v tri kategorije po starosti in spretnosti v smučarenju. Vsaka kategorija zase je izvršila posebno pot.

Najmanjši so presmučali okoli 3 km na obronkih Kuka; prvi Faletič Anton je rabil 18 min. 48 sek., drugi Miklavič Sidonij 19 min. 40 sek. in tretji Perat Ivan 20 min. 20 sek.

Kategorija senijores: Prvi, Mašera Alojzij, po vojaški cesti do Mrzlega vrha ter se potem spustila do Livka, kjer je bil postavljen cilj za obe kategoriji. Presmučala je ta kategorija približno 12 km v dolžini ter 450 m na višinski razliki.

Kategorija senijojores: Prvi, Mašera Alojzij, došel v 1 uri 18'; drugi: Hrast Miroslav 1 uri 25' 20"; tretji: Matelič Anton 1 uri 29' 22"; četrti: Perat Ivan 1 uri 43'; peti Metinc Matevž 1 uri 43' 15".

Kategorija seniores: Prvi Miklavič Stanko, došel v 1 uri 34' 56"; drugi: Medveš Ludvik v 1 uri 41' 35" in tretji: Sekli Ivan v 1 uri 43' 25".

Tekme so se vršile popolnoma redno in brez vsakih neprilik.

Kot je razvidno iz časovnih rekov je dokazala livška mladina, da je zelo spretna v smučarenju, vsled česar se lahko pričakuje, da se izkaže v bodočih letih pri sportnih tekmah nad vse častno in boljše kakor pri pravkar navedeni tekmi. To pričakovanje potrjuje dejstvo, da je posebno otežkočil zmrzel sneg pot navzdol in s tem poderta dosežene uspehe.

Iz tržaškega življenja

— **Deklica, ki je skočila pod vlak, umrla.** Kakor smo včeraj poročali, je bila predsinočnjim prepeljana v mestno bolnišnico 20-letna dninarica Emilija Ferluga, ki je na Vrdeli skočila pod vlak, ki ji je odrezal levo nogo. Zdravniki so upali, da bodo nesrečni deklici rešili življenje, toda njihovo prizadevanje je bilo zaman; včeraj ob prvih jutranjih urah je revica umrla radi izkrvavitve.

— **Žalosten konec težaka.** Včeraj predpoldne ob 11.30 je umrl v mestni bolnišnici 45-letni težak Karel Coglievina, stanujoč v ul. Lloyd št. 22, ki je predpreteklo noč ponesrečil na pogorišču delavskega doma v ulici Madonnina št. 15. Podlegel je hudemu pretresenju možgan in drugim notranjim poškodbam.

— **Nesreča pri delu.** Včeraj popoldne okoli 15. ure je 23-letni mehanik Josip Malne, stanujoč pri Sv. Alojziju št. 577, v tovarni strojev «Stabilimento tecnico triestino» rezal veliko železno ploščo z vodikovim plamenom. Toda aparat, ki ga je rabil mladenič, je bil očividno pokvarjen, kajti nenadoma se je vodilna cev iz gumija radi premočnega pritiska razpočila in plin, ki je pričel uhajati v veliki množini, se je užgal. Plamen je mladeniča hudo opekel po obrazu in po rokah. Ponesrečenec je bil prepeljan z avtomobilom rešilne postaje v mestno bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti kake tri tedne.

— **Nezgoda bolniškega strežnika.** V mestni bolnišnico, kjer je nameščen kot bolniški strežnik, se je včeraj popoldne ponesrečil 65-letni Ivan Smerdelj, stanujoč v ulici Prato 11. Mož je z nekim tovarišem peljal na dvorišču bolnišnice mrtvaški voz iz razkuževalnega oddelka k mrtvašnici. Ker je zavora slabo delovala, je voz začel drveti navzdol po nekoliko strmi poti ter tiral starega strežnika, ki je držal za oje, pred seboj. Pri tem pa je Smerdelj padel in prišel z nogami pod kolesa; k sreči ni zadobil nevarnih poškodb, le po glavi se je pri padcu precej hudo pobil. Starec je dobil prvo pomoč v obvezovalnici, nato so ga prenesli v kirurgični oddelek.

— **Ogenj v dimniku.** Včeraj popoldne okoli 16. ure so se vnele saje v dimniku nekega stanovanja v hiši št. 5 v ulici B. Cellini. Na lice mesta poklicani gasilci so ogenj brez posebnega napora udušili, toda pri gašenju se je zrušila velika lončena peč na 54-letnega gasilca Antona Pregarz, stanujočega v ulici Gattera št. 56, ki je pri tem zadobil neznatne poškodbe po levi rami in levi roki. Dobil je potrebno pomoč v mestni bolnišnici.

— **Okraden v trafiki.** G. Anton Tuma, stanujoč pri Sv. Ivanu - Vrdela št. 596, je prijavil na policijskem komisarijatu v ul. Chiozza, da mu je predvčerajšnjim, ko je vstopil v neko trafiko pri obokih Chiozza, da bi si kupil cigarete, neznan zlikovec izmaknil listnico z zneskom 1500 lir in raznimi osebnimi listinami.

— **Zapeljiva kava.** Dobre kave si je hotel privoščiti 26-letni težak Ivan Bernardi brez stalnega bivališča, zato je s pomočjo nekega tovariša, 30-letnega težaka Justa Jasbitz, izmaknil v prosti luki kar 32 kg tega dragocenega zrnja. Imel pa je smolo, da je naletel na dva orožnika, ki sta ga povabila na bližnjo orožniško postajo; nato sta ga spremila v zapor. Tudi Jasbitza je doletela ista usoda.

Iz tržaške pokrajine

— **Št. Peter na Krasu.** V četrtkovi številki je nekdo izmed članov S. D. «Snežnik» opisal čudno zadržanje «Hranilnice in posojilnice» v Št. Petru na Krasu napram temu društvu. Naj podamo danes še nekoliko dejstev. Predno pa začnemo, povdarjamo odločno, da smo v zvišeni nad vsako politiko in jo odklanjamo in da je naš cilj duševna in telesna izobrazba članov. Tudi sedaj se ne bi spuščal iz nikomur v prepire, ako ne bi tega zahteval dobrobit društva, ki je nam članom nad vse drago. —

Ko se je ustanovilo S. D. «Snežnik», smo pri prvi odborovi seji zaprosili «H. i. p.», da nam proti plačilu odstopi društveno dvorano, katera je bila popolnoma prazna. «H. i. p.» nam je prošnjo odklonila, ne da bi utemeljila. Ker iz tega odgovora nismo mogli nič sklepati, smo šli osebno h g. kuratu, ki je tudi član odbora, da poizvemo, kakšen vzrok je bil za odklonitev. Odgovor, oziroma pojasnilo je bilo sledeče:

«Niste nas vabili k občnemu zboru» je dejal «in to ne gre, da bi mi dajali dvorano društvu v katerem nismo mi včlanjeni.»

Tu moramo razglasiti, da nismo izrecno vabili nikogar in tako tudi g. kurata ne.

G. kurat nam je stavil nato pogoje, in sicer: 1. Povabilo odboru «H. i. p.», da se včlani v društvu. 2. Da društvo ne bo delalo proti veri in proti morali. 3. Da se izključi iz društva g. Žele, ker je baje izstopil iz katoliške vere, o čemer pa nihče drugi nič ne ve.

Mi smo odgovorili, da je odboru prosto, da se včlani v društvu in da nismo bili nikdar ne proti veri, ne proti morali, kar da je popolnoma razvidno iz tega, da smo si vzeli za cilj izobrazbo ljudstva. Da bi pa metali iz društva člane, nikmo mogli privoliti, ker bi s tem ravnali proti pravilom.

Odslovil nas je, zagotavljajoč, da bo napravil vse mogoče, da dobimo dvorano in da bodo pri prihodnji seji sklepali o tem. Samo, da naj še enkrat pišemo, je rekel.

Pisali smo enkrat, pisali dvakrat, tretjič — nikdar pa nismo dobili določnega odgovora. Tako se je stvar zavlačevala. V enem zadnjih pisem so nam sporočili, da dobimo dvorano takoj, ko bo obravnava radi nje končana. Spor radi nje je bil končan, pisali smo zopet; odgovor je bil, da je dvorana že oddana, in sicer za **skladišče moke.**

Komu se bo zdelo, da o tej stvari sploh ni vredno pisati. Domačini pa, ki vidijo, koliko smo delali in se mučili, da smo organizirali društvo, ki tako lepo uspeva, bodo razumeli, da je potrebno, da bo javnost poučena, da je tudi v tej nevšečni aferi igrala važno vlogo strankarska pristranost. Raje so izročili dvorano trgovcu nego narodnemu društvu!

Vesti z Goriškega

Gostovanje „Šentjakobske čitalnice" v Gorici

Nedeljsko gostovanje «Šentjakobske čitalnice» v Gorici ni bilo pravzaprav nikako gostovanje v ožjem pomenu te besede, ne, bilo je mnogo več nego navadno gostovanje, bilo je pobratenje med goriškimi in tržaškimi igralci in tudi večerna predstava je presegla meje navadne predstave in je postala mogočna bratska manifestacija tržaških in goriških Slovencev. Goričani niso sprejeli Tržačanov kot goste, ampak tako, kot sprejema brat brata, ki živi v drugem, nekoliko oddaljenem mestu. Ker predstavlja nedeljsko «gostovanje» Tržačanov v Gorici po našem mnenju v našem kulturnem in tudi političnem življenju dogodek izredne važnosti, ki bo utegnil imeti za posledico še tesnejše zbližanje med tržaškimi in goriškimi Slovenci, zato nam bodi dovoljen obširnejši popis tega nedeljskega gostovanja.

Približno ob 3 pop. se je ustavila pred «Trgovskim domom» korjera, iz katere so izstopili igralci in drugi člani «Šentjakobske čitalnice». Tamkaj so jih že pričakovali odborniki in igralci goriškega «Dramatičnega društva», ki so povabili goste na čaj s pecivom, katerega so jim pripravili v društveni garderobi. Goste je pozdravil s kratko dobrodošlico predsednik goriškega «Dramatičnega društva», g. Kozman, v imenu «Šentjakobske čitalnice se mu je zahvalil njen predsednik g. Kralj, nakar sta še govorila g. Lepuvšček v imenu goriškega «Pevskega in glasbenega društva» in za Tržačane g. Sila. Po malem oddihu so spremljali Goričani svoje tržaške brate na goriški grad, da si od tamkaj ogledajo panoramo goriškega mesta in njegove okolice. Kakor je pač vedno ob takih prilikah v navadi, ko se snidejo Slovenci, je kaj kmalu zadonela iz grl izletnikov slovenska pesem, ki se je razlegala daleč naokoli. Proti večeru so se izletniki povrnili v mesto, ker so se morali igralci pripraviti za večerno predstavo.

Čeprav je bil začetek predstave napovedan za 7. uro in pol zvečer, ki se pa radi znane goriške in sploh južne točnosti v resnici prične šele kake pol ure pozneje, se je vendar že ob 7. uri zvečer trla pred blagajno velika množica ljudstva, ki je do 8. ure zvečer napolnila obširno dvorano «Trgovskega doma» do poslednjega kotička. Dvorana je imela vid, kakor ga ima le ob velikih dogodkih v kulturnem življenju goriških Slovencev. Zanimanje za igro kot tako, katera je predstavljala s svojim čudnim naslovom za večino poslušalcev veliko uganko, in zanimanje za igro igralcev je bilo napeto do skrajnosti.

Zastor se je dvignil in uganka se je pričela razreševati in mislim, da ga ni bilo v dvorani človeka, ki bi ne bil zadovoljen z njeno razrešitvijo, kajti vsakdo je čutil, da je delo napisal velik mojster in da so se igralci poglobili v njegovo delo z največjo marljivostjo in ljubeznijo. Temu primeren je bil tudi uspeh, ki je nadkrilil vsako pričakovanje. Zasluga za ta uspeh gre vsem igralcem, ki so vsi častno rešili svoje vloge. Junak večera je bila seveda gdč. Hervatinova kot Scampolo. Takoj ob njenem nastopu si je na mah osvojila srca vseh poslušalcev in jih držala vklenjene cel večer. Pa kako naj bi jih ne! Poredno pocestno dekletce je podala s takim temperamentom, s tako pristnostjo čustev in kretenj, da se je moral nad njo vsakdo zadiviti. Pri vsej zlobi, ki je lastna onemu, ki se s kritiko ukvarja, nismo v vsej njeni igri mogli iztakniti mesta, nad katerim bi se mogli spodtakniti, edino glede njene igre v tretjem dejanju bi mogoče lahko napravili kako dobrodušno opazko, pa jo raje opustimo. Za njo nam je najbolj ugajal g. Gvardjančič kot Giulio, to pa radi tega, ker je podal svojo vlogo tako naravno in neprisiljeno, kakor bi to lahko zahtevali le od prav dobrega poklicnega igralca. Prav dober je bil tudi g. Terčič kot Tito, vendar njegova igra ni tako izrazito naravna in neprisiljena kakor je ona g. Gvardjančiča. Pri g. Terčiču vsakdo čuti, da doživlja in preživlja svojo vlogo, toda njegove kretnje in njegov glas ne odgovarjajo vedno mnogoličnim zahtevam tega doživljanja in preživljanja. Akoravno je bila vloga g. Primožiča kot učitelja razmeroma kratka, je vendar iz njegovega nastopa sledilo, da se mora v njem skrivati prav dobra igralska sila. Jako rafinirana nezvesta žena je bila gdč. Stepančičeva kot Emilija in tudi gdč. Pregarčeva je rešila kot Franca častno svojo vlogo ljubavnice, kakor so jo častno rešili tudi vsi ostali. Po drugem dejanju je poklonilo dramatično društvo ob burnih aplavzih občinstva Scampolu lep šopek rož, igralskemu osobju «Čitalnice» pa lovorjev venec. Vsekakor bo ostala nedeljska predstava goriškemu občinstvu v prijetnem spominu.

Po predstavi se je vršil v gostilni g. Fieglna prijateljski sestanek med člani in igralci Šentjakobske čitalnice in med odborniki in igralci goriškega Dramatičnega društva. Po napitnici g. Kozmana se je zahvalil Goričanom za lepi in prisrčni sprejem g. Kralj, g. Širok pa je opozoril Goričane, da jih v Trstu ne čaka lepa in bogata dvorana, kajti od onega, kar smo imeli nekdaj lepega, so ostale sedaj samo saje in pepel, zato pa bodo sprejeti z odprtimi srci tržaških Slovencev. Naj zaključimo svoje poročilo z besedami g. Široka, da tvori nedeljsko gostovanje važen mejnik v kulturnem življenju goriških in tržaških Slovencev.

— **Osebna vest.** Na graški univerzi je bil pred dnevi promoviran za doktorja naš goriški rojak g. Alojzij Gorjup. Častitamo!

— **Iz Biljane.** Te dni je dobil tajniško diplomo naš domačin Šiligoj Vilko, sedanji občinski tajnik v Medani. Častitamo!

— **Sveti gaji na Goriškem.** Svoječasno smo poročali, da namerava furlanska «Pro Montibus et silvis» nasaditi po vseh onih gričih na Goriškem, koder so se za časa svetovne vojne odigravali ljuti boji, takozvane svete gaje. Pretekli teden so pričeli z začrtanimi nasadi na Vrhu sv. Mihaela. Nasadi se bodo potem nadaljevali na drugih gričih in hribih na Goriškem, katere smo že enkrat označili v našem listu. Vojno ministrstvo je naskazalo v to svrho podporo v znesku 10.000 lir, katerih ena polovica bo postavljena v tekoči proračun, druga pa v proračun za l. 1925-26.

— **Sportna prireditev.** Sportni klub «Jadran» v Vrtojbi priredi na velikonočni pondeljek veliko vzpodbujevalno dirko za prvenstvo. Po dirki prosta zabava. Natančnejši spored dirke in veselice priobčimo v nedeljski številki.

— **Še ni konec «Nove dobe»!** V torek je izšla po nad enomesečni borbi s smrtjo zopet kilava «Nova doba». Na njeni vsebini se ji jasno poznajo posledice težke bolezni, ki jo je morala revica prestati, kajti najzanimivejši in v še najbolj pravilni slovenščini sestavljeni njen članek je — «vozni red poštnih korjer».

Gospodarstvo.

Vprašanje zadružnega delovanja in trgovina

Ameriški producenti žita nas uče, kaj se pravi skupno delovanje za dobrobit vseh. Zadružna organizacije na široki podlagi s spretnim vodstvom je njih ideal in s tem njih moč. Ne samo, da njih organizacije vodijo trg in urejujejo ceno, ampak oni streme za tem kot organizirana veletrgovina, trusti in karteli, da trg sploh obvladajo. In to se jim je tudi posrečilo. Res da jih tu pa tam vodijo špekulacije ali njih glavni cilj ni ta, ampak stopiti v zvezo kolikor mogoče s konsumentom ter tako se okoristiti na tem, kar danes ima privatna trgovina.

Produkcija surovin, racionalno izkoriščanje agrarne industrije, prodajo in nakup produktov in potrebščin dobe v zadružni organizaciji najboljše oblike gospodarskega udejstvovanja.

Pri tem moramo pa pomisliti, da jih vodi edino le ena želja in en cilj, gospodarske samoosvojitve. Ni jim stranka vse, sploh strankarskega boja bi ne smelo biti v nobeni gospodarski organizaciji, ki hoče biti res gospodarska. Kakor privatna trgovina ne pozna stranke in je njen lastnik odvisen od vseh svojih klijentov, tako bi tudi zadružništvo moralo vzeti to lepo lastnost nase in služiti vsem in za vse s to razliko, da bi mesto konkurence med posameznimi zadrugami morala nastopiti vzajemnost vseh zadrug. Žal tega danes ni, in to radi tega, ker je v zadružno gibanje zanesen duh strankarstva in politiziranja.

To žalostno dejstvo se opaža posebno pri nas. Odgovorni in neodgovorni ljudje, ki danes stoje na čelu te ali one zadruge, se ravnajo tudi v zadružništvu kakor v privatni trgovini. To vam je neizprosen konkurenčni boj, boj, ki je tem ogabnejši, ker je strankarski. Ravno privatna trgovina je bila ona, katera je najbolj občutila pest zadružništva in jo tudi danes še občuti. Druži se proti zadružništvu in išče sredstva, kako bi gibanje izpodbila ali vsaj otežkočila. Zadruga se seveda ravno radi tega, ker je institucija širokih slojev, mora posluževati onega sredstva privatne trgovine, ki je v največjem protislovju z zadr. idejo in že samim pomenom zadruge. To je konkurenca. In vse to po zaslugah ljudi, ki so ali za vsa zadružna vprašanja slepi, ali pa, ki jim je zadruga samo sredstvo za dosego gotovih ciljev.

Še ena napaka zadrug na našem ozemlju. Pri nas se ustanavljajo zadruge — a to samo od gotovih ljudi — kar tja v en dan. Tako na pr. vem za žganjarno, in sicer zadružno, ki sicer žganje proizvaja, a proizvode le polni v sode in čaka boljših časov, ki ne pridejo najbrž nikoli. Ljudje, ki so sodelovali pri rojstvu te zadruge, menda niso bili niti zdaleka trgovci v zadružnem smislu. Ne da bi se prej malo ozrli, kam bodo dali svoje produkte, ustanove zadrugo! Ustanoviti zadrugo je lahkota, a jo voditi, kot to zahteva trgovina, to je pač malo pretežko in presega že zmožnosti marsikaterega, ki se je najbolj bahal: «Ustanovil sem in toliko in toliko stane vsa oprava in tudi proračun sem napravil jaz. Vidiš moje delo!» Delo lepo a brez haska in mogoče škodljivo za zadružništvo. Posebno pri proizvajalnih zadrugah je treba paziti na to, kam se bodo dali produkti in kateri proizvodi se najbolj izplačajo in ali se sploh izplačajo. Treba je temeljito poznati trg in vse njega okolščine ter zahteve konsumenta, ne pa kar tja v en dan investirati ogromne kapitale, tako da se mora prej ali slej upropastiti zadruga in z njo zadružna ideja. Postopati je treba trgovsko in zadružno obenem.

Nekaj jako važnega je treba tudi omeniti; in sicer nauk, ki nam ga daje posebno zadnji krompirjev semenj v Gorici. In upam, da je spametoval tudi onega naivneža, ki je mislil, da se pravi trgovati, kakor bi črešnje zobal. V svet se je raznesla vest, da ni krompirja, oziroma da gnije. In seveda se je vse to tudi obešalo na veliki zvon.

Naši kmetje so to tudi hoteli izrabiti in, kdor je mogel, si je tudi pravočasno preskrbel semenski krompir, in sicer za drag denar.

Ko pa je prišel semenj, smo lahko videli, koliko krompirja je bilo še v zalogi. Naši kmetje po gorah z dobrim in zdravim krompirjem so morali slediti nizki ceni za naše kraje sploh nerabnemu semenskemu krompirju iz Furlanije. In žalostna bo letina onih, ki so kupili poslednjega. K temu se je pa še pridružila misel uvoza krompirja iz Jugoslavije, ki je bila pa vsekakor prezgodnja najmanj za 5 mesecev.

To bi se vse lahko odvrnilo od našega že itak izmučenega kmeta, a treba je, da take kampanje vodijo ljudje, ki imajo malo več trgovskega duha in malo več spretnosti v presojanju trga in zalog. In čudno! To so bili ljudje, ki vedno pravijo, da vedo do pičice vse natančno, kaj se godi v naši deželi na vseh poljih dela in ustvarjanja. In ogromna množina krompirja jim je ušla izpred oči, kakor jim je tudi ušla misel o nabavi ajde, tako da so naši Škrbinci pripeljali ajdo za zadružno ustanovo v Gorici, katera pa ni bila sprejeta, ker ustanova ne rabi ajde.

Čudna so ta pota naše zadružne trgovine in žalibog jo vedno občuti kmet na svojih ramenih baš radi tega, ker jo vodijo strankarske ambicije in nesposobni ljudje bolj naivni kot prevdarni.

Ne tako naprej! Kajti to nas vodi do razočaranja. Tudi vas, ki so vam namenjene te vrste! Presojajte položaj, kakor ga presoja privatni trgovec. Ustvarjajte za

---

PODLISTEK

V. J. KRIŽANOVSKA: (16)

Moč preteklosti

Roman v treh delih.

Iz ruščine prevedel *Ivan Vouk.*

Po njegovi smrti je podedoval imetje njegov polbrat, markiz di Biano; toda njegova noga ni stopila niti enkrat v «prokleto gnezdo» in zato je ukazal, naj ga dajo na prodaj.

Toda že sedem let ga prodajajo, a nihče ga noče kupiti; prvič zaradi tega ne, ker imetje ne donaša skoraj nikakih dohodkov, zakaj boljši kosi zemlje so že davno prodani, potem pa so Italijani praznoverni in se boje gradu zaradi njegovega slabega imena. Zatorej računajo samo na kakega bogatega inozemca, ki bi ga utegnila premotiti krasna lega, ne pa dohodek.

— Kdo je junak, ali kdo so junaki drame, ki so vzrok tako usodnih posledic za vso rodbino? — je vprašal Pavel Borisovič, ki je z vidnim zanimanjem poslušal njeno pripovedovanje.

— Bernardino ne mara govoriti o tej zgodbi. Ali se boji, ali mu je nerodno o tem govoriti — ne vem; toda od Severie, njegove žene, sem slišala, da je bil junak drame grof Paolo Di Montignoso, ki je bil nekakšen Don Juan in Borgia obenem.

Več žensk je bilo zamotanih v to zgodbo in ena med njimi se je imenovala Giovanna. Prvo je Paolo ubil, drugo zadavil, a tretjo izdal. In te žrtve ga skupaj z drugimi preganjajo. Pozneje je šel za meniha, toda njegova duša ni našla miru; sedaj blodi tod in bo rešen istočasno s svojimi žrtvami šele takrat, ko se bodo vsi na istem mestu zbrali in se spravili med seboj, — je zaključila Helena Aleksandrovna svojo dolgo povest.

— V tej zgodbi mora biti nekaj resnice, ker tudi nam se je pripetilo nekaj čudnega nekaj dni potem, ko smo prispeli semkaj, — je pristavila Lolo. — Dan je bil zelo vroč, noč prekrasna in zbrali smo se na terasi, ki vodi v stari del vrta, ki je zaraščen kakor gozd. Tam preko preseke je čudovit razgled na dolino, razvaline in jezero. Danes ti to pokažem.

Mirno smo sedeli in Severia nam je ravno pripovedovala to legendo, ko smo začuli šum, kakor da je nekdo tekel med drevjem, a nato je hripav in pridušen ženski glas vpil: «Paolo! Paolo! maledetto (prokleti)!», potem pa je bilo slišati kakor padec telesa. Severia je drgetala, kakor da jo mrzlica trese, in je ponavljala: «Lo spettro, lo spettro!» (prikazen). Miša pa je stekel v vrt in preiskal vse kote okrog terase, toda ni nič našel... — Ah! Boga molim, da bi se strahovi kmalu pomirili in ne bi prihajali strašit ljudi. Zlasti tista strašna oseba, ki je pod teraso vpila: «Paolo! Maledetto!» Brr!...

In Lola je zadrhtela od strahu.

— Pravim ti, Pavlik, da mi še sedaj gomazi po telesu, če se spomnim na ta dogodek! Ne smej se kakor mama, ki ničesar ne veruje, — je dostavila srdito. — Če slišiš, kako eden duh vpije, a ga drugi davi, mislim da ti lahko lasje vstajajo na glavi.

— Gotovo, če so bili resnično «duhovi», ki so se tako zabavali; tebi Lolo pa resno obljubljam, da se bom zanimal za stvar. Na pomoč pozovemo Diomida Petroviča in Lariso Arkadjevno in z združenim trudom se nam znabiti posreči, da spravimo zaagrizene sovražnike. Skesajo se, sklenejo mir med sabo in pojdejo v raj, a nas puste v miru, da se bomo radovali bivanja v Montignosu, — se je nasmejal baron, za njim vsi drugi.

— O! Vsi se ne boje strahov kakor Lolo. Meni se zdi, da nikogar ne vznemirjajo; vsaj mene zelo upoštevajo, — je veselo izpregovorila Helena Aleksandrovna. — Kar se tiče raziskovanja tajne prošlosti, mislim, da ne bo tako lahko, ker so se grofje zavarovali proti vsiljivim radovednežem. Tako je na primer že Pavlov oče ali njegov naslednik zazidal vhod v veliko sprejemno dvorano in nekatere sosedne sobe. Koliko je teh sob, ne vem, toda sodeč po dolžini zidu, ki se vleče ob vrtu, jih mora biti cela vrsta. Ponekod so okna zakrita z zidom, drugod pa so zavarovana z železnim rešetkom.

Spodnji del zida je iz opeke in bržkone se tam skrivajo izhodi; razen tega je tam rašč tako gosta in neprodirna kakor gozd. Miša je že ponovno splezal na drevesa, da bi pogledal skozi okna, toda se nič ne vidi, bržkone so okna od znotraj zaprta. Skratka, če hoče kdo vdreti v to «bivališče speče lepotice» in zvedeti, zakaj so tiste sobe tako skrbno zadelane, mora razkriti vrata in okna, kar je mogoče le, če kupi Montignoso, — je zaključila Muranova in z lokavim nasmeškom pogledala nečaka.

Baron je molčal in je bil videti v skrbeh. Raztreseno je odgovarjal klepetanju Miše in Lolo. Sicer pa je rade volje šel na malo teraso, odkoder so slišali glasove duhov, nato je obhodil del gradu, toda po večerji se je potožil, da je utrujen in odpravil se je v odkazano mu sobo.

IV.

Ko je odpustil lakaja, je baron ogledoval svoje novo stanovanje.

To je bila velika soba, ki jo je razsvetljevalo visoko gotsko okno. Izvzemši posteljo in umivalnik, je bila vsa ostala oprava starinska; naslanjači v renesančnem slogu so bili oblečenim s starim temnim blagom, ki je bilo prevlečeno z zlato mrežo. Barva je že pobledela, sicer pa je bilo blago dobro ohranjeno. Na bufetih in drugih hrastovih kosih oprave so še še ohranili grbi grofov Montignoso. Istotako se je grb videl tudi na visokem, širokem kaminu. Stene so bile prevlečene s starinskim lesom, v katerem so bili vdelani sukneni gobelini, ki so predočevali prizore iz turnirskih bojev. Pred enim teh gobelnov je stalo staro stojalo, na katerem je blo nekaj porcelana, dalje cvetlični lonec in razna drobnjava.

Barona je obšel neki nedoločen občutek potrtosti. Mehanično je stopil k odprtemu oknu ter se spustil v naslanjač z visokim naslonom, ki je stal na vzvišenem delu poda.

gospodarsko snovanje in ne za strankarstva. Delajte, kakor delajo zadrugarji, in ne kakor narekuje pot do imena.

Mi moramo pripraviti našega kmeta do tega, da bo res zadrugar, pravi zadrugar, ki razume zadrugo in ki vidi v njej le ustanovo, ki mu res pomaga in ne ki ga tlači.

To se pa ne doseže z ustanavljanjem zadrug radi lepšega in s klevetami o nasprotnih zadrugah mislim tu v strankarskem smislu.

Zadruga mora biti zadruga, ki ji stoje na čelu ljudje, ki jo znajo voditi in delovati za njen prospeh.

Le tako bomo uspevali na zadružnem polju.

Smotreno delo in zadružna misel nas vodi do cilja. **Gomišček.**

* * *

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU
ulica Raffineria št. 7, ima v zalogi:

Semena: zelje zgodnje in pozno nemškega izvora, pesa rdeča Mamut in rumena Eckendorf, cvetoči karfijol, snežna kepa, špinačo, redkvico rdečo okroglo, rdečo podolgasto in belo dolgo, zgodnji nizki grah, seme salatine, solate, radiča, čebulček, solatno peso, krmsko peso, korenje ter druga vrtna in cvetlična semena.

Trave: laško ljulko, francosko pahovko, mačji rep in travniško bilnico.

Detelje: inkarnatno domačo in lucerno.

Vsa semena so preizkušena in zajamčena, bodisi glede kaljivosti kakor tudi glede vrste.

Škarje za obrezovanje, francoskega tipa.

Umetna gnojila: superfosfat, kalijevo sol, amonijev sulfat in čilski soliter.

Bisulin, zdravilo za na spolovilih obolelo govejo živino.

Univerzalni plugi št. 7 in 8 «Sack».

Sadna drevesca, breskve, hruške, jabolka itd.

Naša semena in umetna gnojila — vse zajamčeno — imajo v razprodaji:
v RODIKU naš zastopnik g. Ivan Čeh,
v SEŽANI gospa Karolina Goljevšček.

Tržaška kmetijska družba v Trstu
ulica Raffineria št. 7.

Znanost in umetnost

Skrite sile

Danes uporabljamo samo eno osnovno silo in ta je elektrika. Skoro vse druge sile, ki jih rabimo ali smo jih rabili, speljemo lahko nazaj k elektriki, kajti v njej je njihov začetek. Le pomislimo nekoliko in takoj nam bo jasno. Vsaka energija, ki jo rabimo, ima svoj postanek v solncu. Mi se včasih radi smejemo tistim davnim ljudem, ki so oboževali solnce in ga molili kot božansko bitje, a koncem konca smo tudi mi taki oboževalci solnca, dasi bolj racionalne vrste. Vsa solnčna energija je čisto električne narave. Je že preteklo petdeset let od tedaj, ko nam je znameniti učenjak Clerk Maxwell neovrgljivo dokazal, da sta elektriciteta in svetloba eno in isto.

Kadar se vozimo v vlaku, le bodimo prepričani, da je tista sila, ki ga žene, solnčna energija. Para, ki obrača kolesa lokomotive, je nastala vsled gorenja premoga, toplota pa, ki prihaja iz gorečega premoga, je solnčna toplota. Pomisliti moramo, da je premog zogljenel les pradavnih gozdov, ki so tekom svojega življenja vpijali solnčno toploto in jo nagromadili v sebi. Delavnica prirode je tako čudovita, da bi razumno bitje, kot je človek, nikakor ne smelo skozi njo z zaprtimi očmi; greh bi bil to.

Železna tračnica vpija vase solnčno toploto, a v noči jo zopet izžari iz sebe, ogreje jo. Rastoče drevo je drugačno; s svojim listjem tudi vpija solnčno toploto vase, a je ne izžari več, temveč jo ohrani v sebi; toplota je v njem kakor konservirana. Toda ko denemo les v peč in ga zažgemo, se njegove tvarine (ogljik) začnejo spojevati s kisikom, čemur pravimo gorenje, in tekom tega procesa uhaja iz gorečega lesa v njem skrita solnčna toplota, ki nas greje, nam kuha hrano ali nam na kak drug način. Premog kot zogljeneli les ima v sebi istotako skrito solnčno toploto, ki se prikaže tekom gorenja, in ta je potem tista, ki nam dela paro v parnih kotlih, topi rude itd.

Iz tega torej vidimo, da je solnčna energija, ki žene naše stroje. Isto je pri avtomobilu, kajte njegova gonilna sila izhaja tudi iz solnca, dasi po nekoliko daljši poti.

Morda se bo kdo spomnil in vprašal: «Kaj pa z energijo, ki jo imamo v naših rekah in potokih; ki nam goni mline in žage in po nekod obratuje velike tovarne in elektrarne; odkod je ta?» Od solnca! Solnčne energije je bilo najprej treba, da je dvignila vodo z zemske površine v obliki hlapov v zrak; solnčna energija je ustvarila vetrove, ki prenašajo potem vlago zraka v podobi oblakov v visoko ležeče kraje na zemlji, kjer izsipajo dež, ki napolnjuje reke in potoke potem. Vse to in neštevilno drugega bi bilo na zemlji nemogoče brez solnčne energije in solnčna energija ni drugo kot elektriciteta v eni preobličbi ali drugi.

Na splošno bi isto lahko rekli o radiju, kajti po svoji naravi je električen. Radioaktivnost je solnčna energija, zaprta v stekleničici kakor pravljični škrat. Toda kako je prišla v «stekleničico», je nam še neznano.

In vendar obstojajo sile, ki po svoji naravi niso električne, ki niso odvisne od solnca direktno niti indirektno. Na žalost do danes te nismo našli pota do njih in zato jih tudi ne moremo vkleniti v jarem, da bi nam služile. Atomska energija je ena med njimi; omenil sem jo že v članku o atomske mrazpadu tvarine. Kakor ime samo pravi, je dom te energije v atomu, najmanjšem delcu tvarine. Ta sila je sama od sebe, to je z nikako zunanjo silo ne moremo vplivati nanjo na katerikoli način. Kakor sem rekel, do danes še nimamo ključev, s katerimi bi odprli velikanskih, takorekoč neskončnih zakladov te sile. Napram njej smo isto, kar je bil detinski človek pred mnogimi tisočletji napram gozdnemu požaru, ki je nastal iz kakršnegakoli vzroka. Videl je mogočnost ognja, občutil njegovo toploto, ni si ga pa znal podvreči, da bi mu služil v mrzlih dneh ali da bi mu služil za kake druge namene. Podobni smo našim dedom, ki so živeli pred sto leti, kurili vedno in samo z drvi, dasi so živeli nad ogromnimi skladi premoga. Če so tedaj našli premog, to čudno črno kamenje, niso niti v sanjah mislili, da bo sila, ki je skrita v stotu tega «kamenja», nosila njihove vnuke po železnih tračnicah stotine kilometrov daleč z naglico, ki je bila vsaj po njihovih pojmih bliskovita. Ali mogli predstavljati giganskih tovornih vlakov, ki jih bo v premogu skrita sila igraje portirala iz enega dela sveta v drugi.

Naj gre zahvala zato fiziki in matematiki — danes vemo, da če bi mogli okomatati atomsko energijo, ki se nahaja v enem samem gramu železa, bi imeli na razpolago silo, ki bi bila bolj mogočna, kot je eksplozivna sila petsto kvintalov dinamita. Atomska sila enega samega grama neke tvarine bi lahko prepeljala vlak od enega konca do drugega. Toda mi smo še nevedni otroci — primitivneži izza pred tisoč let — ne vemo še, kako bi prišli do nje in morda je dobro tako. Neka neskončna Modrost, ki vlada vse, ve, da bi ne bilo dobro za nas, da bi imeli dostop do takih nepojmljivih zakladov sile. Navzlic svoji namišljeni civilizaciji smo še vedno nespametni otroci, ki bi se kmalu pokončali med seboj, če bi imeli sredstva zato. Zadnja vojna in vsi dogodki za njo to jasno dokazujejo. Narod, ki bi danes našel ključ do atomske energije, bi poskušal uničiti vse narode, ki so mu na poti. In tako bi postala atomska energija prokletstvo za človeštvo namesto blagoslov. Vsaka stvar ob svojem času in vse bo dobro.

Druga velika naravna sila je gravitacija ali privlačnost zemlje. To silo deloma izrabljamo pri vodopadih. Solnčna energija je sicer tista, ki prenese vodo iz nižin v višine, a od tam jo privlačuje nazaj privlačnost naše zemlje. Gravitacija zemlje je tako vsesplošna sila, da je vodna moč, ta njen del, ki nam služi, je neznatna malenkost. Mnogi misleci zagovarjajo, da je tudi gravitacija /električne nravi po svojem postanku, toda prav toliko je drugih mnecev, ki to zanikujejo in tako seveda ne vemo, kdo med njimi ima prav. Eden argumentov poslednjih je ta, da se še nikomur ni posrečilo dokazati, da vpliva električni tok kaj na gravitacijo, oziroma, da vpliva gravitacija kaj na električni tok.

In kako mislijo znanstveniki odkriti ključ do gravitacijske energije? Najti neko silo, ki bi delovala proti njej, to je v nasprotno smer. Mislimo si veliko maso železa, ki tehta milijon kvintalov. Teža te mase je zato tolika, ker je tolika privlačnost zemske oble napram nji (rečeni masi). Ko bi pa zdaj prišel veliki mojster in bi s posebnim strojem t. j. s posebno energijo, pa naj bi bila to že elektrika ali karkoli, in uničil z njo gravitacijo zemlje napram omenjeni masi, bi masa mahoma izgubila vsako težo in če bi bila ta protidelujoča sila močnejša od gravitacije, bi masa ne le izgubila svojo težo nego bi se dvignila od zemlje kvišku kakor balon. Veliki mojster bi potem poljubno lahko milijonkvintalsko maso dvigal in jo spuščal nazaj na zemljo in tu bi imeli nenadoma orjaško moč, ki bi pravilno vprežena opravila vse telesno delo na svetu, ki ga morajo danes vršiti ljudje in vprežena živina.

Lahko je mogoče, da sta atomska energija in energija zemske privlačnosti tesno zvezani med seboj in bi odkritje ene privedlo do odkritja druge, a to bo pokazala šele bodočnost.

Naj rečem ob koncu le to, da ne politika in ne utopistične ideje komunizma in podobnih nezmiselnosti današnjih časov, pač pa siloviti in nikdar zadovoljni človeški duh bo rešil človeštvo fizičnega in do gotove mere duševnega trpljenja in ga privedel do viška mogočega blagostanja. Človeška družba se bo v teku časa radikalno preobrazila, bližala se bo svoji popolnosti, a to ne bo zasluga možgansko zmedenih gromovnikov, ki le ovirajo človekov korak navzgor in mečejo človeštvo v blato korupcije in vsega zla, pač pa tihih znanstvenikov, ki nepoznani sedijo v svojih laboratorijih in — delajo! **F. M.**

O letalstvu in letalih v povojni dobi

Zadnjič smo na kratko orisali razvoj letalstva v povojni dobi in smo spoznali, kako je letalo postalo važno prometno sredstvo, kakršnega si je človek že dolgo želel in kakršnega bi zlasti v sedanji dobi le težko pogrešal. Kaj pa je pripomoglo k temu, da se je letalo sploh lahko uveljavilo in da se je izkazalo kot bolj praktično celo nego zrakoplov. Poudarjati moramo tukaj predvsem temeljno razliko med letalom in zrakoplovom. Zrakoplov je kakor prvotni baloni (aerostati) lažji kot zrak in se že radi tega po Arhimedovem principu lahko vzdržuje v zraku. Drugačna pa je stvar pri letalu, ki je specifično težje od zraka. Mirujoče letalo mora vsled svoje teže, ki je večja od zračnega vzgona, padati v zraku, dasi razmeroma počasi vsled posebne oblike, ki jo ima. Če se pa letalo z zadostno hitrostjo premika, se lahko s pomočjo svojih nosilnih ploskev v zraku vzdržuje. Zadostuje torej, da ima letalo potrebne priprave za krmarenje in da se da letalu potrebni pogon, in letalec lahko plava z njim po zraku, pri ugodnem vetru se celo lahko vzdiguje. S takimi letali brez stroja so delali prve poizkuse in k takim letalom so se pod pritiskom razmer zopet povrnili v povojni dobi Nemci. Ker so imeli s tem nepričakovane uspehe, so jim sledili drugi narodi in ta vrsta sporta je postala splošno priljubljena. Danes ima rekord francoski poročnik Thovet, ki se je držal s takim letalom celih 9 ur v zraku.

Gotovo so ti uspehi veliki, toda prave praktične vrednosti ne morejo imeti, ker so vsi preveč odvisni od vremena in od pokrajinske oblike.

Za pravo umetno sredstvo, ki pride tudi za praktično rabo v poštev, mora imeti letalo lasten gonilni stroj, ki ga dela neodvisnega od vremenskih in pokrajinskih okoliščin. Kot edini uporabni način pogona je prišel do veljave vijak (propeler), ki se je tako dobro obnesel pri ladjah. Težje je bilo dobiti primeren stroj, ki bi vrtel vijak. Parni stroj vsekakor ni bil primeren, ker bi vsaka konjska sila zahtevala težo kar celih 100 kilogramov. Še le motor, ki je zahteval n. pr. že pri prvem letalu bratov Wright za vsako konjsko silo le 3 kilograme teže, se je dal praktično uporabiti. Letalo je potemtakem nekak otrok motorja in razvoj letalstva je najožje združen z razvojem motorja. V splošnem velja načelo, da je močnejši motor tudi bolj ekonomičen, toda po sedanjem stanju tehnike le do gotove meje, ki je pri 6000 konjskih sil. Od uporabe tako močnih motorjev pri letalih pa so danes še precej daleč, kajti največji uporabljeni stroji imajo le 2400 konjskih sil in še te so porazdeljene na več motorjev po 300 do 450 konjskih sil. Letalni vijak se mora neprimerno hitreje vrteti kakor ladijski. Število vrtežev na minuto znaša od 1700 do 2000.

Tehnika letalnih aparatov in letalnih motorjev se je v kratkih dvajsetih letih, odkar jih sploh poznamo, tako razvila, da morajo uspeha vsakogar osupniti. Letalci so plavali že do 39 ur nepretrgoma po zraku, ne da bi pristali. Dvignili so se že do višine 12.000 metrov, ki prekaša veliko najvišji vrh na zemeljski obli, in kjer kaže termometer manj nego 50 stopinj pod ničlo in kjer je zračni pritisk komaj 150 milimetrov. Hitrost, pa, ki so jo že dosegli, prekaša hitrosti vseh drugih prometnih sredstev. Že dosežena hitrost znaša 400 kilometrov na uro. Ako bi se letalec opoldne spustil v zemeljski širini 68 stopinj, n. pr. v mestu Tramsoe v Skandinaviji in bi plaval s to hitrostjo vzporedno z ravnikom proti zapadu, bi za njega solnce bilo vedno točno na jugu. Solnce bi mu kazalo vedno poldne in ko bi pristal zopet v Tromsoe, bi bilo tudi poldne, toda za tamošnje prebivalce je solnce medtem že enkrat opisalo vso pot okoli zemlje.

Toda vsi ti uspehi ne bi dali letalu že vseh pogojev, da postane redno prometno sredstvo. Letalo mora nuditi tudi zadostno varnost in verjetnost, da prinese potnika in prtljago v najkrajšem času na določeno mesto. V to je bilo treba predvsem proučevati element, po katerem se gibije letalo, in ki je bil do zdaj premalo znan. Razen tega pa mora letalec že pred poletom poznati vremenske razmere na vsej črti svojega potovanja, toda ne samo v zračnih plasteh blizu zemlje, temveč tudi v višjih in najvišjih. Potrebna je bila zato izpopolnitev starih meteoroloških postaj in ustanovitev novih specialno letalstvu namenjenih. In tu se je pokazal kot izborno informativno sredstvo brezžični telegraf in telefon. Z njuno pomočjo je letalec tudi med vožnjo v zvezi z važnejšimi postajami in dobiva potrebne vesti o morebitnih vremenskih spremembah, ki so medtem nastale. Njima se mora tudi zahvaliti, da ohrani tudi v najgostejši megli pravo smer in da doseže srečno svoj cilj. S tem, da je postalo letalo pravo prometno sredstvo, se je pokazala tudi potreba po novih primernih odredbah in zakonih, ki bi urejevali promet po zraku, v okviru posameznih držav in med raznimi državami. Velike so bile zahteve, ki jih je stavilo letalo znanosti in tehniki, nič manj velike pa so koristi, ki jih je prineslo in jih še vedno prinaša letalstvo tehnikom in znanstvenikom in človeštvu sploh.

L. Č.

DAROVI

Za vdovo Škerjanc iz Bazovice so darovali v Trebčah: Iv. Mar. Kralj L 5, Fr. Vrabec L 5, Fr. Kralj L 5, Ant. Kralj L 5, Al. Kralj L 2, M. D. Prosveta - Trebče L 10; skupaj L 32. Denar hrani upravništvo.

Blag. svetoiv. podruž. hrani 10 L, ki jih je daroval g. Hinko Schmidt udovi Škrjanc iz Bazovice.

Ker se ni mogel vdeležiti pustne prireditve podružnice «Šolskega društva» pri Sv. Jakobu daruje g. Julij Miloš L 10.— imenovanej podružnici.

V Brjah pri Rihemberku so pridni šolarji in sicer Bušec, Furlan, Možina, Ličen, Čebron in Turk nabrali 36 lir za «Šolsko društvo» a za refekcijo 60 kg fižola in nekaj krompirja. Nadebudnim učencem kakor g. Ivanu Verčonu ki je hrano brezplačno pripeljal v Trst srčna hvala.

V počastitev spomina pok. ge Ivanke Godina so darovali za škedenjski otroški vrtec: družina M. G. L 20.— družina Božek L 15.— Alojz in Amelija L 20.— srčna hvala!

Potom g. Kobal Anton-a iz Štanjela so darovali zavedni Štanjelci Lit 34 za «Šolsko društvo in sicer: Kobal Anton, J. Kerševan in Marica Starc po 5 lir; Karel Kobal, Jakomin, Brešjani, Gaspari Zofi, Furlan Fr., Svagelj Alojz, po 2 liri; Kariž Henrik, Breščak Al., Jerič Angel, Hočevar, Rudež Ludvik, Gulič Anton, Hočevar Jožef po 1 Liro; vkupno Lir 34.—.

Vsem cenjenim darovalcem kakor nabiralcu iskrena hvala!

— Mesto cvetja na grob umrli Dori Forcesin-Posega sta darovali gdč. Košir Valerija 20 L in gdč. Scheimer Anica L 10 svetoivanski podruž. Šol. društva.

Isti podružnici je darovala gdč. Čok Amalija 5 L v počastitev spomina Olge Ponikvarjeve, Jux Parti 10 L, Komar Alojzij 5 L, Karnel Antonija 2 L. Pekarna Zega 10 L in Kuret Stanko 1 L. Na svatbi našega Tončka v Golgorici pa se je nabralo 12 L. Skupno 75 L. Srčna hvala vsem! Novoporočencema vse najbolje!

Za refekcijo svetoivanskega vrtca je daroval na švedno darežljivi g. Rado Srebotnjak z Lokve 3 vreče krompirja, 1 vrečo bele moke zaboj testenin, vrečico turšične moke, vrečico ječmena in velik omot prekajenih in kuhih kož slanine. Bog plati!

O priliki dneva za «Našo deco» je nabral Gorjan L 240.— in v proslavo dr. Antona Gregorčiča L 62.—, skupno 302 L za «Šolsko društvo». Darovali so: Pahor Gabrijel 2 dolarja t. j. 50 L; Gorjan iz Dolov, dr. Fr. Vidmar Idrija, Maks Miklavič, Kobarid, Mirko Mašera, Kobarid, Frandolič, Kobarid, Jankeli Gruntar, Kobarid, Rihard Marmelja, Miren, po 10 L; Pepca, Tone iz Šturij, Križman Ignacij, dr. Medvešček, Tone II. z Brega, Vižintin Rudolf, Jaka Rojic, Gorkič France, Bruno Saunig, Alojzij Pahor, Kozman Ivo, Hani Šerko, N. N., N. N., Kobarid, Kodeli, Gruntar Josip, Kobarid, Albert Žgan, Kobarid, Just Pelikan, Miren, Lestan Venceslav, Miren, Dežutelj Gabrijel, Miren, Uršič Petrič, Miren, po 5 L; Pavel Gruntar, Kobarid 3 L; Nekdo, Dori Blažev, Kogoj Silvij, Klančič Ivan ml., Miren, Mozetič Alfonz, Leštan Avgust po liro.

V isti namen so darovali zavedni Trebčani potom g. Ivana Marije Kralj iz Trebč L 105.35. Darovali so: Vesela družba L 15.40, Iv. Mar. Kralj, Anton Kralj, Fani Kralj, Edvard Kralj, Hreščak Justina po L 5; Franc Kralj L 4; Alojz Kralj, Bernard Kralj, Adrijan Čuk po L 3; Franc Grgič, Kristina Malalan, Ivan Kalc, Marija Čuk, Justina Čuk, Franc Čuk, N. N., Marija Kralj, Anton Kralj, Andrej Kralj, Antonije Kralj, Peter Kralj, Jožefa Kralj, Justina Kralj Valentin Kralj, Marija Kralj po L 2; Andrej Kralj 1.50; Roža Kralj, Jakob Kralj, Evgenija Kralj, Justina Kralj, Katarina Kralj, Jožef Kralj, Benedikt Kralj, Lovrenc Kralj, Marija Kralj, Ivan Kralj, Anton Kralj, Ivan Mar. Čuk, Evgen Čuk, Anton Čuk, Urša Možina po L 1; Ljudmila 1.75; Ivana Ferluga 0.70; skupaj L 105.35. — Vsem cenj. darovalcem kakor nabiralcu srčna hvala!

Borzna poročila.

DEVIZE Amsterdam od 980.— do 995.— Belgija od 124 — do 126.—; Paris 128.25 do 129.— London od 117.45 do 117.85; New York od 24.50 do 24.60; Španija od 349.— do 354.—; Švica od 472. — do 474.—; Atene od 38.50 do 40.—; Berlin do 580. — do 590.—; Bukarešt od 11.50 do 12.—; Praga od 72.60 do 73.10; Ogrska od 0.0337 do 0.0345; Dunaj od 0.0843 do 0.0853; Zagreb od 38.65 do 34.85.

VALUTA; Avstrijske krone od 0.0340 do 0.0330 dinarji od 33.50 do 33.75; dolarji od 24.45 do 24.55; novci po 20 frankov od 96.— do 98.— funt šterling od 117.35 do 117.60.

Benečijske obveznice 78.75.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

BRIVSKI pomočnik se sprejme takoj. Piskač, Opčine 289. 420

ČEVLJARSKI pomočnik se sprejme. Via Udine 65, Kosič. 419

SABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolago. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slavec. Via Giulia 29. 64

SADNA DREVESCA murve, cepljene slive, amerikanske breskve, divje bilke, po znižanih cenah. Odlikovana trtnica in drevesnica. Božidar Blažica, Sv. Peter pri Gorici. 404

GLASOVIR ali pianino kupim. Ponudbe, z navedbo znamke in cene na mlekarno v via Carlo Ghega 4, Trst. 380

FOTOGRAFSKEGA pomočnika in vajenca sprejme foto «Helios», Idrija. 390

17 LETEN mladenič želi vstopiti kot učenec v trgovino. Naslov pri upravništvu. 395

Inserirajte v „Edinosti"

POZOR! Kupujem cunje od 0.90 do L 1.30 kg vrv, trhivni papir, železo in kovine. Skladišče via Rigutti 3, Sklavoič. 361

VOJNI OŠKODOVANCI. Za nove prijave in likvidacijo vojne odškodnine obrnite se na naslov ŠTOLFA, Via XXX ottobre 19, buffet. 385

URADNIK išče službo korespondenta in stenodatilografa. Je dobro verziran v sodnih in finančnih zadevah. Prijazne ponudbe pod «J. Š. št. 14» na upravništvo. 409

SEMENSKI krompir «Ida», «Kamnik» L 100 kvintal. Kmetijsko trgovsko društvo, Via Raffineria 4. 400

†

Naznanjamo vsem prijateljem in znancem tužno vest, da je po kratki bolezni, previdena s sv. zakramenti, v starosti 58 let, danes ponoči preminula naša ljubljena soproga oz. mati

Marija Ferluga

Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil jutri v petek, dne 27. t. m., ob 3. uri pop. iz hiše žalosti Molini v Rojanu.

ROJAN, 26. marca 1925.

Globoko užaloščeni:

Lovrenc, soprog, **Štefanija, Ana** por. Rebec; **Josipina** por. **Pikič; Marija,** Emilija (odsotni), hčere; **Karel Rebec, Ivan Pikič,** zeti, Nečaki, nečakinje in vnuki.

ZAHVALA

Podpisani se tem potom najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so na kakerkoli način počastili spomin našega nepozabnega

Valentina Josipa Jercog

Posebno se zahvaljujemo domačim pevcem in g. Venturiniju za ganljivo petje in g. župniku za tolažbo tekom bolezni.

KROGLJE, 25. marca 1925.

(263) ŽALUJOČI OSTALI.

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Viale XX settembre 94** (prej Acquedotto) na drobno in za družine **Via Giuliani 32.** - Telef. 2-41

Priporoča se lastnik

(47) **FR. ŠTRANCAR.**

ALOJZIJ POVH
Piazza Garibaldi 2, I. nadstr.
Telefon 3-29
Največja zaloga ur in zlatenine v Trstu. Prodaja tudi na obroke

Zlato, srebro, krone, platin, zobovje 66
kupuje
Zlatarna ALBERT POVH
Trst, Via Na zlini 45

Vprašajte povsod
Jajčno Crema Marsala
R. Crismancich
Najslastnejši in krepilnejši liker. 65

Tržaška posojilnica in hranilnica
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema „Dinarje" na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plača zavod sam.

Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne celice (safe)

Uradne ure za stranke od 8½ do 13 in od 16 do 18

Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25 - 67.

Najstarejši slov. denarni zavod

JAKOB SULIGOJ
urar in zlatar
Gorica, Via Carducci 19
priporoča svojo veliko zalogo najboljših švicarskih ur vseh vrst in zlatih in srebrnih izdelkov.
Vse po zmernih cenah

GIUSEPPE SPECHAR - TRST
Via S. Caterina 7, vogal Via Mazzini
naznanja cenj. odjemalcem, da je prejel veliko izbero blaga za moške in ženske obleke najlepših in najzadnjih novosti, katerega prodaja po najzmernejših cenah.
Specijaliteta angleškega in češkega blaga
Sprejemajo se naročila po meri

Predno kaj nakupite, oblščite 46
Veliko skladišče pohištva
tvrdke
ALESSANDRO LEVI MINZI
Via Rettori št. 1 — Via Malcanton št. 7-13
Spalne sobe, obedne sobe, posamezni kosi pohištva v veliki izberi.

GIOVANNI SFERZA
Trst, Via S. Francesco d' Assisi 6
Zaloga in izdelovalnica majoličnih in železnih peči in štedilnikov. Izbera plošč za kuhinje, kopeli in klosete. Zaloga plošč iz tirolskega in navadnega litega železa, vrat in plošč in pečic za ognjišča. Izbera keramičnih in cementnih opek.
Sprejemajo se naročila in popravljanja peči in štedilnikov. 58